

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Per les paraules rai, no renyirem.

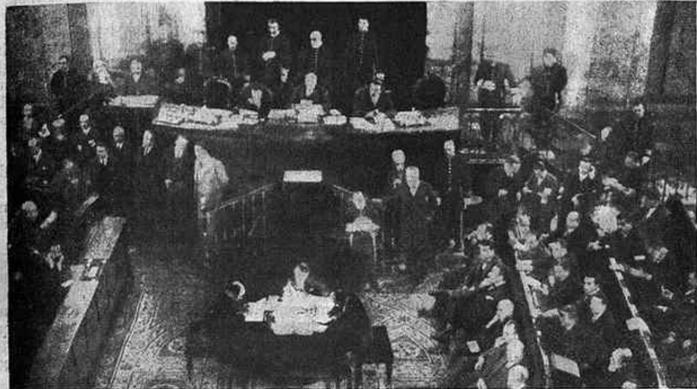
L'HORA POLÍTICA

Supersticions i realitats

El procés d'aprovació del primer article de l'Estatut ha consistit únicament en un tanteig per tal de trobar la manera d'evitar l'ús de determinades paraules, les quals van lligades a determinades teories polítiques. De fet, calia reconèixer l'existència de Catalunya; i d'aquest reconeixement brollen els seus atributs d'una manera automàtica; car no és possible reconèixer, per un cantó, l'existència d'una cosa i, per l'altre, fer-li la vida impossible. Però, segons en quines

la tasca eficient, imprescindible d'estructurar el nostre pacte estatutari i harmonitzar-lo amb les realitats momentànies, només amb la recança d'haver de separar de la seva host aquell fugitiu, per bé que li fugís endavant només fugitiu, ni menys perillós per a la formació tàctica, sense la qual no hi ha victòria possible.

Hem esmentat aquest cas i el glossem, perquè és molt convenient posar en guàrdia més d'un català contra aquesta mena

Aspecte del Congrés

paraules fos reconeguda aquesta existència, semblava que hom s'aliava amb un criteri polític o amb un altre. I, als homes, els fan més respecte les doctrines que les realitats; l'home és un animal supersticiós, i creu, per exemple, que anomenant el dimoni, el Maligne, s'estalvia grans desgràcies. Catalunya serà el que sigui, però la paraula Estat hauria caigut a la Cambra com el mot *culebra* en mig d'una reunió d'andalusos.

Conjurada aquesta paraula nefasta, pot dir-se que l'Estatut ha començat amb bon peu, i ens fa l'efecte que no es lliuraran grans batalles sinó al voltant dels tres punts neuràlgics de l'ensenyament, les finances i l'ordre públic. Però ja és alguna cosa, i no poc, haver reduït l'oposició anticatalana a les posicions materials i tangibles, i haver establert com un axioma la seva essència doctrinal — salvant, és clar, quatre o cinc mots que sonen a certes orelles com a cosa malastruga, però que tenen fàcil substitució dintre el vocabulari polític. Vol dir això que els nostres adversaris ja no es senten amb aquella força moral del que es pensa tenir tota la raó, i només al·leguen tenir «raons» parcials al voltant d'algun extrem estatutari. Raons subjectives, a manera d'interessos. I, encara que sembli mentida, és més fàcil de reduir posicions interessades, quan es té guanyada la força moral, que heur-se-les amb fanatismes exacerbats. Ara, enfront de l'Estatut, no tenim cap teoria seriosa, i s'ha pogut comprovar ja des del debat de la totalitat l'efecte escàs que produeix al Parlament les apel·lacions a la pàtria una, indivisible, que tant engrescaven les Corts de la Monarquia. Les actuals Constituents tenen prou fredor per adonar-se de tot el grotesc d'un Royo Villanova o de la mentalitat rònega del general Fanjul. La superstició política, que deixem al començament, està reduïda al mínim. Es a dir, que les angúnies del plet del nostre Estatut seran les estrictament indispensables per a vèncer la inèrcia de cinc segles treballant en línia recta. Per al nostre cor de catalans hi haurà moments que semblaran moltes, excessives; però un observador neutral s'estranyaria que fossin tan poques. I, si algú en dubta, no ha de fer sinó fullejar la història.

Potser per una manca d'aquest sentit històric, que no li ha permès veure prou clarament la significança dels actuals moments dins la vida de Catalunya, el senyor Carrasco va produir aquell minúscul incident sense pena ni glòria, que després, endebades, han volgut sobrevaloritzar els senyors Maura i Royo i diaris com *El Imparcial*, *La Nación*, *A B C*, i que ni tan sols esmentarien, si no portés, per associació d'idees, a temes de més substància. L'error històric del senyor Carrasco ha estat, més que res, en una falla de fe en Catalunya. S'ha cregut de bo de bo que el Parlament tenia prou força per a faisonar-la a caprici; i ha incorregut dins el candor de pensar-se que una llei pot tenir més força de la que es mereix i unes paraules més abast del que tenen. Supersticions per la seva banda, la paraula «Regió» li ha semblat un malefici suficient per a neulir definitivament la personalitat de Catalunya. I amb la seva ànima xardorosa, més amiga d'obrir-se a les masses que de tancar-se dins la reflexió, ha pres per una veu de la consciència un crit intern que no era més que un alarim supersticiós.

Mentrestant, la resta de la representació catalana, que no havia estat víctima d'aquest envoltament, prosseguia serenament

Els Dijous — Blancs

Començ d'estiu

Si hem de creure el calendari, ja som al bon temps. Es cert que plou quasi cada dia, però, ben mirat, per aquest detall poc important no és pot arribar a negar que no siguem de debò al bon temps, aquell pel qual tothom sospira en els dies d'hivern, disposat però a sospirar per l'hivern d'aquí unes quantes setmanes, quan la calor ens recordi que, geogràficament, estem en una latitud bastant baixa, i, climatològicament, pertanyem a la zona temperada, encara que, la veritat sigui dita, no s'ho cregui pràcticament ningú al fort de l'hivern o al pic de l'estiu.

Ara ve aquella època que la gent que pot — per poc que pugui — lloga una caseta d'una arquitectura esgarrifosa, en qualsevol poble no massa allunyat de Barcelona, a fi que la família faci salut — és un dir — duent una vida absurda de casino mediocre i els marits estuegen, fet i fet, al tren, fent sovint de recaders.

Però entre el temps que som ara i aquest altre que s'acosta de l'estiu fora de Barcelona, hi ha una època intermèdia, de preparació a les diversions estivals, constituïda per les verbenes, lligades, les més importants i autèntiques d'elles, amb festes religioses, però celebrades sense cap vincle amb el sant que més o menys commemorem, d'una manera, ai!, molt sovint ben poc santa, o ben poc austera.

Són uns dies que cal divertir-se — ho vol el costum —, i la gent fa els possibles per aconseguir-ho. Sobre aquest punt som perfectament escèptics. No podem creure en la diversió a data fixa senyalada pel calendari, la diversió obligatòria perquè la diada s'ho porta.

Però, fet i fet, devem ésser ben pocs els que pensem així, perquè el cert és que tothom procura divertir-se, o almenys surt de casa com si s'hagués de divertir, adhuc els escèptics que abans alludiem i entre els quals ens comptàvem.

I el pitjor és que, no ho aconseguixen, però cada any coincideixen. Què cada any! Al cap de pocs dies, en ocasió d'una altra verbenes, torna a succeir el mateix.

L'home és un animal de costums, s'ha dit, i potser caldria afegir un qualificatiu poc agradable a la paraula costums. L'home, també, és un animal una mica de ramat, és a dir, per atenuar-ho, un animal sociable, quan la sociabilitat no compromet a gran cosa.

El fet és que s'acosten unes quantes verbenes, que tothom sortirà de casa, que algun diari publicarà un reportatge indicant amb pretensions d'exactitud el diner que haurà circulat en una nit com la de Sant Joan, per exemple.

Algunes esperit ho comentarà dient: «I després diran que hi ha crisi!»

Bé, entenem-nos. D'això de la crisi, a Barcelona se'n parla per no ésser menys que ningú, però en el fons del fons, ningú no s'acaba de creure que sigui tan greu ni tan extensa. Almenys pel que fa a certs rams, això de la crisi és un mite que en certes ocasions és explotable.

I sobretot, cal tenir present una cosa, de la qual sembla que ningú no es vulgui adonar: que sofrir una crisi i gastar diners són dues coses tan contradictòries com vulgareu, però que ben poca gent s'està de totes dues.

El partit d'En Carrasco

Dissabte passat, cap al tard. Fa poca estona que l'animador de la Bernat Metge ha arribat, en avió, de Madrid.

—He vingut — diu — amb En Carrasco i altres companys del Parlament.

—I què, En Carrasco? Molta gent, a rebre'?

—Tot el partit era a l'aeròdrom... I continua, aclarint-ho, l'Estelrich:

—Tres taxis!

Gitaneries

Convidats per la Comissió organitzadora de l'homenatge a Santiago Rossinyol, alguns periodistes i fotògrafs es traslladaren diumenge a Sitges. El nen Utrillo fou l'encarregat, en nom de l'esmentada Comissió, de facilitar-los, al baixador del Passeig de Gràcia, el corresponent bitllet per al tren.

El bitllet, només d'anada, era de segona i valia tres pessetes i mitja.

—Signeu-me aquest rebut—pregava l'Utrillo a mida que llurava els bitllets.

El rebut era de set pessetes.

—Ep, maco! — feren els reporters — Combinacions no!

—Es que ara us donaré en metàl·lic les tres cinquanta per a la tornada.

—Ah!!

—Així — afegí, fent l'ullet, el nen Utrillo — si torneu en tercera us pot quedar alguna cosa...

El per què d'un home petit

A l'estudi de l'Aurea de Sarrà s'ha congregat l'aristocràcia de la sang i la de l'intel·lecte. Des de l'Ubito Güell a En Farran i Mayoral, passant per En Ramon Vinyes, demanin!

Lluixen, en la penombra de l'estudi, la seda de les solapes dels smokings i les blanques petxeres emmidonades. Vetllada d'art!

Tot d'una, gran silenci — el clàssic silenci, el religiós silenci —.

Aurea de Sarrà, majestuosa, enredada en els set tradicionals vells i en set centes anelles que dringuen als seus braços, com els platerers que repiquen entre els dits de les cupletistes quan canten allò de *Yo soy la esclava mora*, fa la seva aparició, saltant com una cabra folla.

—Ja! Ja!

A un dels concurrents se li ha escapat una riallada sacrílega. Confós, avergonyit sota les terribles mirades de tothom, el sacríleg, que per acabar-ho d'adobar no vesteix d'etiqueta, es sent tornar-se petit, petit, com el protagonista d'aquells dibuixos que han fet famós el caricaturista anglès Batteman.

I ara compendran els lectors per què el diminut redactor de *L'Opinió* senyor Lladó i Figueres no creix ni beneeix.

Francesc Macià i l'infant

Les demostracions de simpatia amb què és acollit el President de la Generalitat en els seus viatges per terres catalanes, són prodigues en episodis pintorescos.

Darrerament, a Calaf, el President no podia donar un pas que no es topés amb un noi d'uns dotze anys que no cessava de cridar:

—Visca En Macià! Visca l'Avi!

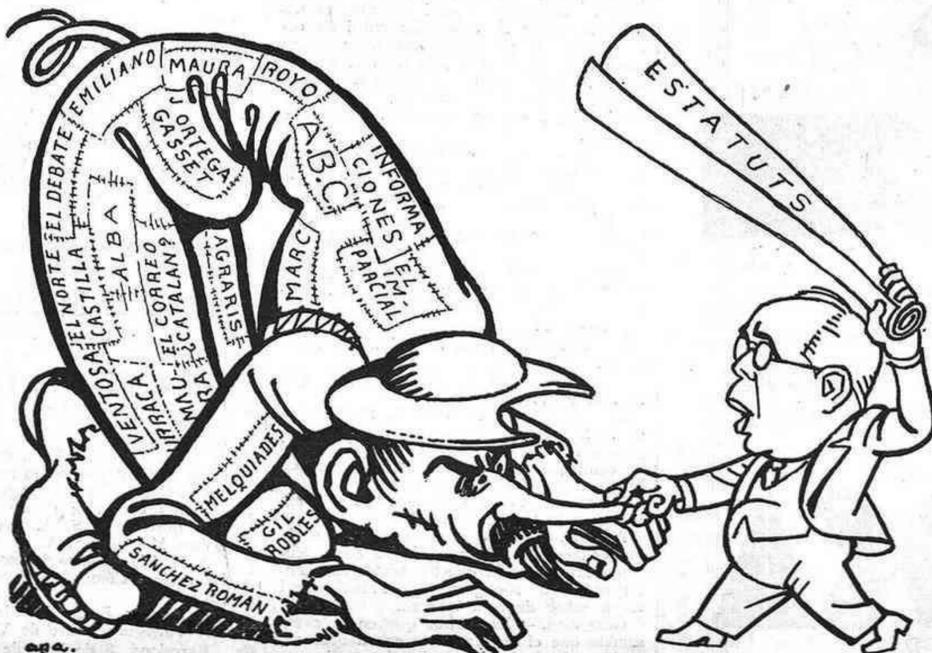
El senyor Macià, corresponent a l'entusiasme d'aquell vailet, l'abraçà.

El xicot no hi veia de content:

—Tingui, Avi! Prengui la bona voluntat — li digué trametent-li una llibreta —. És tot el que tinc meu.

El President de la Generalitat, somrient d'aquest gest d'ingenuïtat, es guardà la llibreta a la butxaca i, en ésser a Barcelona, tingué curiositat per fullejar-la.

Era un dietari. Gairebé tots els fulls, per

LES DOTZE GESTES D'HERCULES

Arribarà Azaña a reduir el separatisme castellà?

no dir tots, estaven en blanc. Només hi havia anotacions, amb molt mala lletra i pitjor ortografia, en dos d'ells. Sota el títol de *Dates cèlebres*, es podien llegir, en l'un, els noms dels familiars del petit entusiasta i les dates de llurs aniversaris. L'altre deia: «13 de juny. És el meu Sant. Antoni Closas.»

El senyor Macià, l'endemà de l'excursió, diada de Sant Antoni, va cridar el seu secretari senyor Alavedra:

—Cursi un telegrama de felicitació, en nom meu, al nen Antoni Closas, de Calaf, i doni ordre que, també en nom meu, com a present, li sigui enviat un lot de llibres catalans escollits.

Vell patriotisme

A la mateixa vila de Calaf, una veïna ja d'edat, plorant d'emoció, va atancar-se al President de la Generalitat, i, bo i besant-li les mans, exclamà:

—Ai, senyor Macià! Me n'he recordat sempre, sempre, del que vàreu dir-me, fa anys, en aquest poble!

—Deu fer-ne molts d'anys, veritat, bona dona?

—Més de trenta, senyor Macià; potser quaranta.

—I què us vaig dir, què us vaig dir?

—Vàreu dir-me que estimés Catalunya. I l'estimo, l'estimo molt!

Per quedar bé amb tothom

A Torelló, el diumenge abans, Francesc Macià havia estat igualment objecte d'una acollida cordialíssima.

Anava amb el President de la Generalitat el cap de la minoria catalana al Parlament, Lluís Companys.

Hi hagueren visques a desdir per al senyor Macià i n'hi hagueren, també, per al senyor Companys.

En un dels visques, un entusiasta volgué englobar els dos noms, però establiment, a la seva manera, una diguem-ne categoria.

—Visca el senyor Macià — cridà — i el senyor Companys i tot!

—Visca el senyor Macià — cridà — i el senyor Companys i tot!

Bromes de redacció

Diumenge a la nit, entre l'element esportiu, apartat boxa, de la nostra ciutat, era tema obligat la reunió que s'havia d'haver celebrat a Madrid aquella tarda, i en la qual participaven els catalans Gironès i Flix. En parlaven els aficionats, en parlaven a les redaccions, en parlava tothom.

A la redacció de *La Rambla* hi va comparèixer el desconegut traïdor de pel·lícules Teodor Busquets, i, com tothom, preguntà pels resultats de Madrid.

—En Gironès ha perdut per k. o. i En Flix també.

El traïdor va quedar esmaperdut i no s'ho volia creure. Va agafar el telèfon i demanà a la centralista que li posessin comunicació amb *El Mundo Deportivo*, però el telefonista comunicà amb un altre aparell de la mateixa casa, i...

—Escolti, *Mundo*, aquí *La Rambla*. Que saben els resultats de boxa de Madrid?

—L'Ayamami, que era dels organitzadors de l'enredada, va contestar fent veure que era del *Mundo*.

—En Gironès ha perdut per k. o. en sis rounds i En Flix en dos.

En veure tants detalls precisos, En Busquets va donar les gràcies i fugí cap a la seva penya per poder ésser el primer de donar la notícia sensacional. La reunió de boxa no s'havia pogut celebrar per culpa de la pluja.

—Escolti, *Mundo*, aquí *La Rambla*. Que saben els resultats de boxa de Madrid?

—L'Ayamami, que era dels organitzadors de l'enredada, va contestar fent veure que era del *Mundo*.

—En Gironès ha perdut per k. o. en sis rounds i En Flix en dos.

En veure tants detalls precisos, En Busquets va donar les gràcies i fugí cap a la seva penya per poder ésser el primer de donar la notícia sensacional. La reunió de boxa no s'havia pogut celebrar per culpa de la pluja.

—Escolti, *Mundo*, aquí *La Rambla*. Que saben els resultats de boxa de Madrid?

—L'Ayamami, que era dels organitzadors de l'enredada, va contestar fent veure que era del *Mundo*.

—En Gironès ha perdut per k. o. en sis rounds i En Flix en dos.

En veure tants detalls precisos, En Busquets va donar les gràcies i fugí cap a la seva penya per poder ésser el primer de donar la notícia sensacional. La reunió de boxa no s'havia pogut celebrar per culpa de la pluja.

Esport i... ortografia

L'atzar ha posat a les nostres mans l'acta d'un partit de water-polo jugat a la piscina de Montjuïc, el passat diumenge. L'àrbitre — que precisament no és de la nostra ciutat — es va veure en la necessitat de fer algunes objeccions que transcrivim literalment:

«Les llicències diuen que noles tenent totes a beure si nobament el Barcelona en representació de en granados, madid que en tenen de totes menes de noves y velles y al atletic y gual.»

«Es podria oferir un premi al qui en menys paraules pogués escriure més disbarats. Ai, amic Sunyol, aquests esportius com ens tan quedar malament.»

Afers editorials

En la conferència de l'ex-assembleista de la dictadura Goicoechea, a *Peña Blanca*, repartien uns fulls vermells amb el timbre de la casa que diuen literalment:

«Lea usted el libro del día *El cardenal Segura*, prólogo del Excmo. Sr. D. Ramiro de Maeztu. Los productos de la venta se destinan al sostenimiento del culto, clero y enseñanza religiosa. En todos los hogares españoles debe ser este el libro predilecto, que ha de conservarse como homenaje al insigne Purpurado, como ofrenda a la Iglesia por el alto destino de sus productos y como recuerdo de tan emotivo episodio de la Historia contemporánea. Adquiera usted el libro y realizará una obra meritísima de caridad.»

D'això se'n diu aprofitar els «productos». I els «subproductos» i tot.

Contentament fàcil

Madrid. Tertúlia al bar Eslava. Entre altres, En Sugrañes. Acaba d'estrenar una revista i la cosa no ha anat gaire bé.

Solament direm que, comentant l'acollida dispensada pel públic a l'intent de revista presentada a Eslava, el seu «padre» — en aquest cas no n'és pare ni tan sols en col·laboració — deia amb el seu castellà del Parahel:

—Ha habido risas, aplausos y protestas, ¿Qué má queremos?

La primera audició de la «Ibèria»

Pitjor hauria estat que el públic hagués reclamat el retorn de l'import de les localitats.

Mostres periodístiques

Ja hem dit que la revista d'En Sagrañes no ha agradat. L'endemà de l'estrena aparegué a *Heraldo de Madrid* un article titulat: *Bien venido, arquitecto de los planos frivolos.*

En ell l'autor es pregunta: «¿Por qué ha encanecido este hombre tan prematuramente?» Home d'idees, troba aviat una explicació: «Es para sus revistas tan pródigo de color que cuando agotó todos los recursos policromos se desprendió de la luz de su cabellera.»

Algú comenta: «Per nosaltres, podia conservar la cabellera ben negra.»

En un altre lloc del mateix article: «Y sobre todo es un sibarita que ha escogido su narcótico. Baudelaire prefería el alcohol; Amado Nervo el éxtasis, la fe, la poesía; Manolo Sagrañes se emboba y nos emboba a nosotros.»

Potser ell s'emboba; ara, embobar els altres — tret del redactor de l'*Heraldo* — ja li costa més. La prova és que amb el públic de l'Eslava no ho aconseguí.

Un poeta pobre

Un senyor que signa Frederic Planella Guille ha publicat un intent de fascicle sota el títol genèric de *Poesies de*, etc., amb un pròleg del mateix autor.

El pròleg comença així:

«Desitjos de donar a conèixer la meua obra poètica i no podent, per manca de mitjans econòmics, publicar-la tota d'una vegada, en un volum, he decidit que veis la llum de mica en mica, en modestos llibrets que aniran sortint cada dos o tres mesos segons l'èxit econòmic de l'edició.»

Realment, el llibret és tan modest que consta de vuit pàgines, i conté el pròleg de l'autor i tres composicions de ratlles curtes de metres distints. El seu preu és 0'75 ptes. I consti que ho diem ben desinteressadament.

Més pobre que poeta

Una quantitat tan minsa hem cregut que podia ésser compensada per la qualitat. Ja ens ha produït un cert efecte aquesta afirmació que hi ha en el pròleg del llibret de Frederic Planella Guille: «Sóc original per naturalesa i per l'originalitat donaria la vida.»

Realment, no hem quedat defraudats. En una composició hi ha aquesta estrofa colpidora:

Avui et vol llençar d'aquí un roser altívot
i parra! que't disputa la dolça soledat,
i tu et vas arrapant al mur amable,
amable, sí, però esquerdat...

A la segona, descriptiva del Vallès, hi ha aquests altres versos definitius:

Més enllà dormen tranquils d'altres viles,
Serdanyola, Mollet, Sant Fost i Caldes,
i moltes més que seria llarg enumerar-les.

Finalment, no podem resistir la temptació de reproduir una estrota que a bon segur haurà eternit més d'una peixatera:

La gentada frisosa
que envaeix el moll,
s'agombola al vol de les paneres
que vessen peix fresquíssim,
formant nombrosos cercles,
menjant-se amb la vista
el relluent peixam;
que llusos que s'ipies,
que gambes i nero,
que maira i sardina,
que calamars i bròtules,
petxines i muscles,
que xanguet i congre...

Queden advertits els amants de la poesia. Si amb els tres ralets volen contribuir a l'èxit econòmic d'aquest intent de fascicle, segurament que tindran ocasió de veure reincidències tan «poètiques» com les transcrites.

Evocats en aquesta efemèrides: Isaac Albéniz, Joaquim Malats i Enric Granados. Altres que s'hi troben: la comtessa del Castellà, Josep Maria Roviralta i l'esmlatador Marian Andreu.

Un altre que també hi era: jo. Lloc de l'acció: l'estudi del pis on vivia Joaquim Malats, el principal de la casa del

Joaquim Malats

carrer de les Corts Catalanes, cantonada al de Bailèn.

Data i hora: les cinc de la tarda del dia 16 de juny de 1905, o sigui avui fa exactament vint-i-set anys.

Distribució: Joaquim Malats seu davant el seu magnífic piano de cua. A la seva dreta, Isaac Albéniz, amb l'imprecindible havà — un Bismarck — a la boca. A l'esquerra de Malats, Enric Granados.

(Nota d'ara i que pot servir d'encoratjament a molts. — Tant Albéniz, com Malats, com Granados, catalans tots tres, són morts. Cap d'ells no té el nom a cap carrer de Barcelona. Josep Maria Roviralta, recordant-se d'aquells tres inapreciables amics, erigeix els tres bustos dels desapareguts en els magnífics jardins de la seva Torre de les Escalles.)

I com que això s'havia d'escriure i ja ho he fet, amb el vostre permís continuo endavant l'evocació del que va succeir a les cinc de la tarda del 16 de juny de 1905 en l'estudi de Joaquim Malats.

He dit que aquest era al piano. Al faristol, hi havia un manuscrit de caràcters menuts, clars i enèrgics. Aquestes solfes, amb esmenes i correccions arreu, contenien la meravella pianística que ha donat la volta al món, formant part de la *suíte Ibèria*, coneguda amb el nom de *Triana*.

Malats, heroicament, llegeix enforllit l'obra de l'amic. Perquè ens trobem assistint a una primera audició d'Albéniz.

Les notes — melodies i ritmes — evocuen els *mozos jaraneros de chaquetilla* i calces ajustades i les *mocillas* que pululen pel barri trianer, tan cantat en les cobles. Beutats sevillanes amunt i avall del pont, banyades en l'or de la tarda. Sota els arcs, el riu calmós, de color brut groguenc.

***

MALATS (mirant-se l'Albéniz). — Isaac, això és molt difícil... No has planyut dificultats... Et dic que no sé pas si en podré sortir.

ALBÉNIZ. — El que no pot sóc jo. I, ja ho veus, Quimet, sóc el que ho ha escrit... MALATS. — Però sí és impossible d'executar...

LA COMTESSA DEL CASTELLÀ. — I qui, si no vostè i aquest *Enriquillo* Granados, han de ser els que donin a conèixer aquesta

Triana? Res, res, Malats, a posar-se a la feina...

GRANADOS. — Escolti, comtessa, i escolta tu, Isaac. Qui ha d'interpretar això tan gran que has compost, ets tu precisament.

ALBÉNIZ. — Més tard... Quan em vagui estudiar. Ara tinc moltes notes per escriure.

ROVIRALTA. — Deixeu en pau l'Albéniz, que ell ja ha fet la música!

LA COMTESSA DEL CASTELLÀ. — I quina música!

MARIAN ANDREU (a duo amb mi). — Que toquin! Que toquin!

MALATS (ràpid, deixant el piano i posant-se dret). — Apa, això ja està decidit! El que ara mateix ens darà a conèixer *Triana*, ets tu, Isaac...

ALBÉNIZ (esperverat). — Jo!?!...

MALATS i GRANADOS (imperiosos). — Sí, tú. A seure al piano immediatament.

ROVIRALTA, ANDREU i JO (fent gatzara). — Visca la llibertat!

ROVIRALTA. — I abajo los consumos!

***

(Alegria general. Entre els dos pianistes, obliguen el compositor a asseure's al piano. Albéniz implora perdó amb la mirada, però com que comprèn, per la cara dels altres, que no l'hi atorgaran, es posa a tocar. El piano fa escoltar una bellesa que ara ja ens és familiar. En aquestes pàgines de *Triana* viuen S. M. la Còbra i la terra de la Mare Canya.

Alegrement, dauradament, arriba a tots els presents, no el pintoresc reglamentari, ni els *dichos* de les trianeres, ni el batalló transhumant de toreros callipigis — toreros fora de la plaça —, ni la mananilla, ni els *boquerones*; sinó la interpretació gairebé diriem pictòrica, en melodies de color, i alguna cosa així com un embriagament de llunyanos jardins marescos, plantats de tarongers, roses i gessamins, els jardins de l'Alcàsser sevillà.)

***

ALBÉNIZ (sense acabar la seva obra, s'alça del piano i protesta). — No, prou, això jo no ho toco. No puc amb això qu' he escrit.

MALATS. — Continua.

ALBÉNIZ. — No puc; no vull. Jo no sé tocar el piano com vosaltres.

GRANADOS. — Bola!

Isaac Albéniz i la seva filla

ALBÉNIZ. — Jo no sóc pianista, què diable!

MALATS. — Mentider!

ANDREU. — Olé els *embusteros*!

ALBÉNIZ. — Mai, però mai, he tocat bé!

ROVIRALTA. — Bòfia!

(I no hi ha forma ni mitjà d'aconseguir que Albéniz enllesteixi de tocar *Triana*.)

LA COMTESSA DEL CASTELLÀ. — Bé, deixeu-lo, si l'Isaac, pobre, no pot amb la seva obra... Ja ho esteu veient, no en sap de tocar. I quan ell ho diu...

ROVIRALTA. — La fama!... Ja veieu les injustícies de la fama, que no tenen fonament. L'Albéniz, ja ho heu sentit, abomina del piano... Tant se val, que n'abomini tant com vulgui, mentre segueixi endavant i ens delecti amb *Triana*, com abans amb *Córdoba* i amb *Granada*.

ALBÉNIZ. — I és clar que seguiré endavant. No tot s'acaba amb *Triana*. Ara, a París, estic donant els darrers tocs a un altre aspecte de Sevilla. El *Corpus*! Però un *Corpus* amb les seves notes singulars i molt carregades de color local, amb la Giraldal al fons i els *seises* dansant i els ors de la custòdia passant davant dels balcons plens de testos de flors. Ja ho tinc gairebé llest. A Debussy li agrada molt i Paul Dukas vol instrumentar-m'ho.

GRANADOS. — Vinga, doncs. Fes-nos-ho escoltar.

ALBÉNIZ. — No, això sí que no. Amb el *Corpus en Sevilla* no m'atreixo.

Un (que fa l'ase i que molt bé podria ésser jo). — Ai, l'Isaac no pot con su *Corpus*!

MALATS (mirant el darrer que ha parlat). — A aquest, claveu-lo fora.

ROVIRALTA i ANDREU (no diuen res, però deixen caure els seus punys damunt la seva esquena).

JO. — Uii!

ANDREU. — Un xisto més, i mors, miserable!

GRANADOS. — Deixeu-lo estar... I, què més hi ha al *Corpus*?

ALBÉNIZ. — Res de cordial, ni d'intim, ni molt menys d'amable. Tot gran, molt gran i molt sumptuós... Trilleig i carrilló de campanes i, en mig del brogit, la veu llarga i planyívola d'una *saeta*.

LA COMTESSA DEL CASTELLÀ. — La Còbra i sempre la Còbra, Isaac...

ALBÉNIZ. — Sí, indubtablement; la còbra que és la *saeta*... Fa pocs dies, a París, Rubén Darío em deia que les *saetas* ens contorben perquè són gemes de l'altre món i tenen sabor de cosa morta...

GRANADOS. — És veritat que en la *saeta* sembla que el que la canta és va acabat, acabat, i que ja s'ha acabat i tot.

MALATS. — I que n'és de difícil interpretar una còbra al piano!... I, ja ho veieu, de la mateixa manera canten les cobles les

noies fresques que tenen xicot, que els descarregadors del moll del Guadalquivir, que els que es troben darrera les reixes d'una presó. Tots, tots ensopeguen el ritme just, i l'aire...

ROVIRALTA. — Ben al contrari dels que només les han escoltat en una revista de *Moulin Rouge*... Oh, l'Otero!

Enric Granados

ANDREU. — Vestida amb figurí de caixó de panses.

LA COMTESSA DEL CASTELLÀ. — I què més hi ha en projecte, Albéniz? Quin nom durà aquest conjunt de *Triana* i el *Corpus en Sevilla* i tot el que està en preparació?

ALBÉNIZ. — L'anomenaré *Ibèria*. Hi trobareu *Rondeña, El Albaicín, El Polo* — que ja està abocetat i té un gran fons de melangia —, *Eritaña, Almería, El Puerto*... Coses del vell paradís moro creat per una primavera sense fi... Ja ho veieu, sóc nat a Camprodon, al Pireneu de Catalunya, i recullo Andalusia per redimir-la de l'andalusisme... Com a final, per rematar-ho,

després de la música vienesa, de la música americana, de la música argentina i de la música negra, el pulmó dels barrilaires només viu per la *rumba* i pel *danzón*. Es clar que la Chelito havia ballat *rumbas* i tots ens en recordem, però allò era pornografia esporàdica. Es cert que les *rumbas* de la nostra adolescència no tenien res a veure amb aquesta moda cubana del temps actual, que es presenta amb tot el seu utilitatge científic i amb tota la malficcia folk-lòrica. Avui dia la música cubana triomfa entre el món elegant i canalla, en el precís moment que a Cuba li van malament els negocis, i els agricultors ultramarins cremen el café i el sucre. Aquests contrastos són propis de la història. Mentre els cubans pateixen, els europeus s'empassen cireres gelades i arrebossades de somnis, contemplant una criolla, amb una cua de volantets de seda, tota de color de carbassa o de color d'escata de lluç, que es posa un aparell de rellotgeria a les anques i va cantant *Ay, mamá Inés*...

I jo no sé si ho fa la moda o què ho fa, però aquestes cançons i músiques cubanes, fins les més acanallades i les més fisiològiques, tenen un perfum i una gràcia molt superiors a tots els tangos i a tota la llepisosa música ultramarina, que ens havia omplert les orelles d'aquella goma que es posen els *gigolos* al cabell. Jo em penso que aquestes cançons, encara que naturalment la majoria són trucades i són un producte tan artificial com es vulgui, tenen però el pudor de conservar alguna punta de sinceritat autèntica; són més esqueixades, més directes, més populars que altres invencions que han estat de moda aquests darrers anys.

L'èxit que té la música cubana entre nosaltres, pot tenir per causa aquell mateix instint que obligava els vicaris i els mariners a inventar havaneres fa quaranta anys. Ne s'ha extingit entre la gent de la costa aquella mena d'entendiment ultramarí; anys enrera Cuba havia estat un motiu d'exploració i un motiu sentimental; després, amb la pèrdua de les colònies, va ésser un motiu negre i elegiac; però Catalunya no va perdre mai les seves simpaties cubanes. Ara ja no ens recordem de les colònies ni de res; ara la música cubana ha vingut com una moda estesa en tot el vell continent, però en arribar al port de Barcelona i als cabarets i les tavernes que hi ha vora el port, la música cubana ha despertat una simpatia adormida; les noies que ballen la *rumba* i les orquestres negres que l'executen, encara que es maquillin dels reflexos més moderns, a nosaltres ens porten al cor aquelles *niñas de medio color* que produïen esgarfiances en els bigotis punxeguts dels nostres avis.

RAFAEL MORAGAS

LAPERITIV

Cuba. — Abans que el senyor Maura (el pare de l'actual) presentés un projecte d'autonomia cubana a les Corts espanyoles, molt abans dels insurrectes, i d'aquells porquets que venien a la Rambla de Barcelona amb la bandera nordamericana pintada a la panxa, i encara molt més abans que tornessin els repatriats, amb aquell vestit que en deien de *rayadillo* i escopint fragments de pulmó a la Porta de la Pau, els mariners de la costa del nostre país tenien un peculiar entendiment per les cançons cubanes. Aleshores, de totes aquelles cançons se'n deien havaneres, i el més curiós és que no eren fabricades a Cuba, sinó que eren un producte de la costa catalana. Es produïen a les sagristes — de vegades era un vicari aficionat a la música l'autor d'una havanera —, o es produïen a les tavernes i en algun piset trist d'un poble de l'interior també hi havia professors de piano que, quan estaven estragats de fumar aquell tabac que anava dins d'uns paquets cilíndrics, i quan la partida de domino no els havia estat del tot favorable, per posar-se d'acord amb la consciència, componien la seva havanera carregada de melancolia, que al cap d'un mes somicava entre els vidres trencats de tots els pianos de maneta.

Les havaneres d'aquella època encara les canten els mariners d'avui dia; són les cançons que diuen més a gust, i quan les deixen anar carreguen el cor de benzina i es pinten els ulls de blanc d'Espanya.

Les cançons d'aquella època es pot dir que només es troben a les tavernes de la costa, i encara per sentir-les s'ha de tenir una certa amistat amb els pescadors; s'han d'haver perdut uns quants cèntims jugant al burro i a la manilla i bevent un vermut que té gust de cimentari i que probablement el fabriquen a Badalona. Als pescadors, el que els agrada més del món és aquesta mena de vermut.

D'aquestes cançons n'hi ha una que diu: *Quando en la playa la niña Lola — su linda cola arrastrando va... Després n'hi ha una altra que diu: Me voy a Ultramar — que es tierra mejor — y allí están las niñas — de medio color*. Després n'hi ha moltes més que diuen altres coses tan suggestives com les que he citat, i que a mi em semblen excel·lents, sobretot cantades amb accent empordanès i a quarts de quatre de la matinada.

Però aquestes cançons són d'una època en la qual molts de nosaltres encara teníem de venir al món. Després la melodia cubana es va estroncar, i hem tingut de passar quaranta anys perquè Cuba s'hagi tornat a posar de moda en els cabarets i en el cor de les ingenues.

Després de la música vienesa, de la música americana, de la música argentina i de la música negra, el pulmó dels barrilaires només viu per la *rumba* i pel *danzón*. Es clar que la Chelito havia ballat *rumbas* i tots ens en recordem, però allò era pornografia esporàdica. Es cert que les *rumbas* de la nostra adolescència no tenien res a veure amb aquesta moda cubana del temps actual, que es presenta amb tot el seu utilitatge científic i amb tota la malficcia folk-lòrica. Avui dia la música cubana triomfa entre el món elegant i canalla, en el precís moment que a Cuba li van malament els negocis, i els agricultors ultramarins cremen el café i el sucre. Aquests contrastos són propis de la història. Mentre els cubans pateixen, els europeus s'empassen cireres gelades i arrebossades de somnis, contemplant una criolla, amb una cua de volantets de seda, tota de color de carbassa o de color d'escata de lluç, que es posa un aparell de rellotgeria a les anques i va cantant *Ay, mamá Inés*...

I jo no sé si ho fa la moda o què ho fa, però aquestes cançons i músiques cubanes, fins les més acanallades i les més fisiològiques, tenen un perfum i una gràcia molt superiors a tots els tangos i a tota la llepisosa música ultramarina, que ens havia omplert les orelles d'aquella goma que es posen els *gigolos* al cabell. Jo em penso que aquestes cançons, encara que naturalment la majoria són trucades i són un producte tan artificial com es vulgui, tenen però el pudor de conservar alguna punta de sinceritat autèntica; són més esqueixades, més directes, més populars que altres invencions que han estat de moda aquests darrers anys.

L'èxit que té la música cubana entre nosaltres, pot tenir per causa aquell mateix instint que obligava els vicaris i els mariners a inventar havaneres fa quaranta anys. Ne s'ha extingit entre la gent de la costa aquella mena d'entendiment ultramarí; anys enrera Cuba havia estat un motiu d'exploració i un motiu sentimental; després, amb la pèrdua de les colònies, va ésser un motiu negre i elegiac; però Catalunya no va perdre mai les seves simpaties cubanes. Ara ja no ens recordem de les colònies ni de res; ara la música cubana ha vingut com una moda estesa en tot el vell continent, però en arribar al port de Barcelona i als cabarets i les tavernes que hi ha vora el port, la música cubana ha despertat una simpatia adormida; les noies que ballen la *rumba* i les orquestres negres que l'executen, encara que es maquillin dels reflexos més moderns, a nosaltres ens porten al cor aquelles *niñas de medio color* que produïen esgarfiances en els bigotis punxeguts dels nostres avis.

JOSEP MARIA DE SAGRRA

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

Institut de Gasoteràpia

FONTANELLA, 18, 1.ª - TEL. 10351

Tranvías de Barcelona, S. A.

Es posa en coneixement dels senyors possessors de les nostres Accions Preferents 6 %, que des del dia 13 del mes que som i contra entrega del cupó núm. 13 de les expressades accions, es pagarà el saldo del dividend corresponent a l'exercici de 1931, a raó de pessetes 2'50 per cupó, deduint pessetes 0'165 pels impostos legals, en els següents establiments bancaris:

A Barcelona: S. A. Arnús-Garf i Banca Marsans, S. A.
A Madrid: Banco Internacional de Industria y Comercio i Banco de Vizcaya.
A Bilbao: Banco de Vizcaya.
A València: Banco de Vizcaya.
Barcelona, 8 de juny de 1932.

El Director general,
ALFRED ARRUGA

El BRILLANT

té la vida de cent ulls que guaiten a l'hora i que no es clouen mai.

J. ROCA
JOIER

RAMBLA CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

L'ESTATUT AL PARLAMENT

El primer article

LES ESMENES

Amb la discussió de la totalitat s'acabaren els discursos doctrinals. Amb la discussió de l'article arriba el moment delicat de concretar, l'hora de les esmenes i dels vots particulars tendenciosos i de les fórmules conciliadores i transients.

Aquest article primer havia provocat una brotada considerable d'esmenes. N'hi ha

tegrant-lo, les realitats més intensament creadores d'energia.

LA INTERVENCIÓ DEL SENYOR LLUHI VALLESCÀ

Un discurs de gran visió política. Hauria costat molt poc al senyor Lluhi i a la minoria catalana de procurar-se un èxit sentimental a Catalunya entestant-se a mantenir l'article primer tal com figura redactat en el vot particular del qual és signant conjuntament amb el senyor Antoni Xirau, Catalunya, però, aquesta actitud l'hauria pagada cara. Entre el vot particular Lluhi-Xirau i l'esmena Salazar Alonso, la Cambra s'hauria decantat a favor d'aquesta. Renunciant hàbilment a mantenir el seu punt de vista, el senyor Lluhi ha possibilitat l'adopció d'una fórmula conciliatòria que implica el reconeixement de l'acte voluntari pel mitjà del qual Catalunya es constitueix — ella — en regió autònoma dintre de l'Estat espanyol. La fórmula votada: «Cataluña se constituye en región autónoma, dentro del Estado español, con arreglo a la Constitución de la República y al presente Estatuto. Su organismo representativo es la Generalidad y su territorio el que forman las provincias de Barcelona, Gerona, Lérida y Tarragona», no fereix cap susceptibilitat xovinista i respecta els fets, la veritat dels quals alterava el senyor Salazar Alonso.

El senyor Lluhi ha produït molta impressió a la Cambra quan ha afirmat que una solució espanyola del problema de Catalunya només seria possible si la República atenia amplament les aspiracions catalanes. Això, ha dit, és una política espanyola constructiva, ambiciosa, de gran volada. En front d'ella ningú no n'ha exposada una altra de prou àmbit i en condicions de coordinar la voluntat de Catalunya amb la d'Espanya.

El senyor Lluhi ha anunciat que els altres extrems del seu vot particular seran reproduïts en la discussió dels ulteriors articles en forma d'esmenes parcials.

L'ERROR DEL SENYOR CARRASCO FORMIGUERA

La discussió de l'article primer ha tingut un efecte desagradable en l'incident que ha provocat la separació del senyor Carrasco de la minoria catalana.

Sense la intervenció del senyor Carrasco l'article primer s'hauria aprovat en la sessió del dia 19. El text que anava a votar-se era aquest: «Cataluña se constituye en región autónoma dentro del Estado español con arreglo a la Constitución de la República y al presente Estatuto. Su órgano representativo es la Generalidad y su territorio el que forman las provincias de Barcelona, Gerona, Lérida y Tarragona.»

La diferència és petita, d'un mot, però era preferible aquesta redacció que la que s'imposà el dia següent.

El senyor Carrasco no va mesurar la seva responsabilitat ni considerar els perills que podien derivar-se i que es derivaren de la seva actitud. Fou la seva una d'aquelles «corazonadas» patriòtiques que el mateix surten malament quan s'hi lliura un polític castellà que un polític català.

J. O.

Madrid, 12 de juny.

Mirant a fora

Un Estat com els altres

—No em prenien gaire seriosament el nou Estat de Manxúria — deia Philippe Berthelot, secretari general del ministeri francès d'Afers estrangers —, però ara he quedat convençut: és un Estat normalment constituït, un Estat com els altres.

—Què és — van preguntar-li — el que us ha donat aquesta convicció?

—L'Estat manxurià acaba de sol·licitar un emprèstit francès.

Dades

Herriot s'ha encarregat, amb la presència del Consell, de la cartera d'Afers estrangers. De 90 gabinets formats durant la Tercera República, 31 han estat presidits pel ministre d'Afers estrangers, mentre que el de l'Interior n'ha presidit 29 i els altres ministres vénen molt endarrera d'aquestes xifres.

D'aquests 90 ministeris, només vuit han durat més de dos anys (el govern Waldeck-Rousseau — que compta amb el rècord de durada —, Clemenceau — dues vegades —, Combes, Dufaure, Jules Ferry, Méline, Poincaré); onze han durat d'un a dos anys, vint-i-cinc de sis mesos a un any, trenta un d'un a sis mesos i tretze menys d'un mes.

Cinc governs han caigut el dia mateix que es presentaven al Parlament: Ribot (juny de 1914), Marsal (juny de 1924), Herriot (juliol de 1926) i Chautemps (febrer de 1930).

La Copa Davis

Els jugadors americans estan molt esperançats de poder quedar-se enguany amb la Copa Davis.

—Tenim necessitat de guanyar — diuen; — cal que fem entrar una mica d'or a Amèrica.

La Copa Davis és, en efecte, d'or massís.

Un revolucionari

L'ànima de la junta revolucionària que s'ha apoderat del govern de Xile, és Carlos Dávila, advocat, periodista i diplomàtic que representà llarg temps el seu país a Washington.

Dávila treballava fins a les quatre del matí i es llevava a migdia, tret del dia d'any nou, que havia d'assistir a la recepció del cos diplomàtic pel president dels Estats Units.

Ja llavors Dávila era revolucionari, almenys pel que fa a l'horari habitual del treball.

El pitjor moment

L'aviadora Anny Earhart, que ha travessat l'Atlàntic, està emparentada amb el fort editor londinenc Putnam. Serà aquest, potser, qui publicarà el llibre de l'aviadora?

El cas és que un entrevistador li ha preguntat: —Digueu: quin ha estat el vostre pitjor moment?

—El meu pitjor moment — ha dit rient Anny Earhart — ha estat quan el meu marit m'ha fet seure a una taula, davant d'unes quarelles, i m'ha dit: «Ara, a escriure la història de la teva travessia.»

Té raó

Ja es pot pensar que l'anomenada adquisició de cop per l'aviadora ha excitat la imaginació dels empresaris de cinema. Un d'ells es presentà a l'hotel on l'aviadora s'estajà a París, a fer-li proposicions.

D'antuvi Anny Earhart va creure que es tractava de rodar uns quants metres per un film d'actualitat. Però quan s'adonà que li proposaven de fer de protagonista d'un film d'argument, contestà:

—Que se us acudiria d'anar a demanar a la Mistinguett que travessés l'Atlàntic?

Jim Walker

Jim Walker, alcalde de Nova York, acusat de corrupció i sotmès a enquesta judicial, és un home prim, viu, amb els ulls fulls de peper (plens de pebre), diuen els americans.

Li agraden els vestits violats i s'ha declarat netament contra la prohibició. D'altra banda, ja va provar-ho prou en el seu darrer viatge a Europa, millor dit, als bars d'Europa. Té més de cinquanta anys, però només n'aparenta i en confessa quaranta.

Hoover l'ha definit així: «Un home que pensa un minut més de pressa que el seu adversari.»

Jim Walker té els seus principis. Per exemple:

«Els pobles vells es prenen la vida pel cantó trágic. Cal no ésser un poble d'enterraments. Els enterraments fan perdre confiança als capitalistes. Jo sóc alegre per donar-los confiança.»

«Els governs, en l'època actual, són massa impressionables.»

«Els gangsters? Històries de cinema!... És clar que de tant en tant hi ha morts, però és entre ells i la policia. Són coses de l'ofici, doncs. Els gangsters són conservadors. Suprimiu la prohibició i s'hauran acabat els gangsters. Per això defensen el règim actual.»

«El que serà curiós de saber, és el que respondrà James J. Walker, dit familiarment Jim Walker, als seus jutges, si pensa un minut més de pressa que ells.»

La factura

Ja s'ha acabat la batalla de Xang-hai. Ara queda la factura.

No són sabudes les despeses dels belligerants, però el que es comença a saber és que els perjudicats s'eleva a vuit mil milions, un 66 per cent dels quals és degut als bombardeigs.

Els americans anuncien que han obtingut contractes per a la reconstrucció dels immobles destruïts.

Vuit mil milions, i oficialment no hi ha hagut cap guerra! A quant hauria pujat la factura si el Japó s'hagués batut de debò amb la Xina?

QUIN EN SERA L'EPÍLEG?

La Conferència del Desarmament

Ja han passat quatre mesos d'ençà que les tasques de la Conferència del Desarmament s'han iniciat solemnement a Ginebra, però els resultats obtinguts fins ara són magres, i el seu èxit és més problemàtic que mai i lligat amb els esdeveniments internacionals que s'han desenrotllat en el transcurs d'aquestes setmanes.

La Conferència del Desarmament ha tingut la desgràcia d'iniciar-se en un moment

tades, només dues tingueren un ressò mundial. Una emanava del país més fortament armat del món, i per tant no podia fer bon so; era la del desarmament total i immediat, presentada clamorosament per Litvinoff, i que caigué de la manera més ridícula. L'altra procedia d'un país que, avui més que mai, després de recents i instructives experiències, sap distingir on comença i on acaba el possible, és a dir, França. Aquesta

Henderson i la seva muller en un cafè

polític i psicològic poc propici, i creiem que Henderson ha hagut de reconèixer que els que li aconsellaven un oportú ajornament tenien raó, com els fets han demostrat després.

Els precedents d'aquesta gran reunió internacional justifiquen, d'altra banda, el pesimisme manifestat sobre el seu èxit per homes de gens dubtosa fe democràtica i de sentiments veritablement pacifistes, com l'actual president del Consell de Ministres de França, Edouard Herriot, que ha assumit davant el món el compromís de seguir les directives traçades pel seu gran predecessor Briand.

Han caigut més de sis anys d'esforços per decidir els governs a acceptar aquesta Conferència. Recordem que cada any, quan pel setembre es reuneix l'Assemblea de la Societat de les Nacions, els homes més representatius del món pacifista havien de constatar amargament que les tasques de la tercera comissió, encarregada de preparar la Conferència internacional del Desarmament, es duïen amb una lentitud extraordinària. Qui les entrebancava? Nosaltres, que havíem tingut ocasió de seguir la qüestió molt de prop, podem dir-ne alguna cosa. La coalició existent entre el comte Bernsdorff, delegat alemany, el general de Marinis, delegat feixista italià, i el vell comte Appony, delegat hongarès — però que seguia estretament les ordres de Mussolini, — era més que evident, i aquest triu feia obra obstruccionista, i amb propostes que semblaven cops de teatre, com hagué de dir un dia Briand, miraven de prolongar a l'infinit les discussions, i sovint reixien en llur intent.

***

Però finalment la Conferència fou fixada i convocada. Cap a la fi del passat gener, sobre les ribes del llac Léman, començaren d'arribar delegats de tots els governs del món; però arribaven també els ecos poc agradosos de l'artilleria que a l'Extrem Orient sembrava la mort.

Recordem la sessió inaugural de la Conferència, que tingué lloc en l'enorme i trista sala-barraca improvisada al costat del palau del Secretariat de la Societat de les Nacions. La presència dels delegats xinesos i japonesos constituïa una irrisió i semblava voler advertir que entre l'idealisme i la realitat la distància no és curta. Amb tot, els reunits havien de manifestar llur pensament, i ho feren àdhuc amb massa eloqüència. Molts d'ells presentaren propostes més o menys realitzables i més o menys serioses.

Les divergències entre les grans potències es manifestaren de sobte, i s'aguditzaren fins al punt de no permetre cap acord possible.

Alemanya, sabent-se sostinguda pel feixisme i pel bolxevisme, intentà d'infiltrar en el debat la qüestió del tractat de Versalles mitjançant una proposta d'igualtat en els armaments, cosa que contrastava també amb el punt de vista francès quant a la seguretat abans del desarmament.

Aquesta actitud ferma de la delegació alemanya, com era fàcil de preveure, comprometé, almenys de moment, la sort de la Conferència. Per tal d'evitar que el desacord pogués tenir francament conseqüències catastròfiques, Henderson decidí aleshores que fossin diferides totes les qüestions polítiques, però deixant en eficiència només les quatre comissions tècniques, a les quals era confiat el comès no gens lleu d'estudiar tot el que revestia caràcter polític, ja en el projecte bàsic, ja en les propostes presentades per les delegacions.

Entre les innombrables propostes presen-

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

nació, per mitjà de la seva delegació, proposava ni més ni menys que la institució d'un exercit internacional posat a la disposició de la Societat de les Nacions, fent així un organisme complet de la institució ginebrina i, segons també el pacte fonamental, donar-li aquella força que cal per garantir, àdhuc amb mitjans coercitius, la pau del món.

La proposta, que hauria resolt fàcilment la qüestió per la qual era convocada la Conferència, trobà adversaris irreductibles. Una sensació d'angoixa i desconfiança s'apoderà aleshores dels delegats, i molts d'aquests s'allunyarer de la Conferència amb el propòsit de no tornar-hi més, com per exemple els delegats britànics. Avui, el cop d'esena germànic ha vingut a augmentar la desconfiança. El nou govern del Reich no fa sinó agreujar la situació, i fa pesar un terrible mal somni sobre els ànims.

Les paraules de von Papan s'assemblen massa a les de Mussolini: «preparar la nació a defensar la frontera.»

Qui amenaça les fronteres alemanyes?

Han pujat al govern francès homes democràtics i provadament pacifistes; a l'alemany han pujat, gairebé al mateix temps, antics espies en temps de la guerra i generals bel·licosos.

Aviat, els homes d'aquests dos governs es trobaran encarats a Lausana i a Ginebra; els uns, serens i forts de llur pacifisme per continuar la tradicional política de Briand; els altres, per imposar, amb mal dissimulada arrogància, condicions impossibles. D'aquesta entrevista — que pot ésser considerada una de les més importants i greus des de l'acabament de la guerra fins ara — dependran moltes coses, sense excloure'n la sort de la Conferència del Desarmament i la que li és tan estretament lligada, que és la de la pau!

TIGGIS

Ja l'heu provat..?

Es diferent de tots, perquè és elaborat amb les AIGÜES de LA GARRIGA

Tranvías de Barcelona, S. A.

Es posa en coneixement dels senyors possessors de les nostres Accions Preferents 7 %, que des del dia 13 del mes que som i contra entrega del cupó núm. 13 de les expressades accions, es pagarà el saldo del dividend corresponent a l'exercici de 1931, equivalent a l'1 % anual, o sigui pessetes 5 per cupó, deudint pessetes 0'2046 pels impostos legals, en els següents establiments bancaris:

A Barcelona: S. A. Arnús-Garí i Banca Marsans, S. A.

A Madrid: Banco Internacional de Industria y Comercio i Banco de Vizcaya.

A Bilbao: Banco de Vizcaya.

A València: Banco de Vizcaya.

Barcelona, 8 de juny de 1932.

El Director general,

ALFRED ARRUGA

hagut per tots els gustos. Vots particulars o esmenes dels senyors Irazo, Abad Conde, Lluhi i Xirau, García Lozano, San Andrés, Abilio Calderón, Royo Villanova, Alvaro Figueroa, Gil Robles, Salazar Alonso, Ruiz Funes, Cid, Unamuno, García Gallego i Martí Esteve. El senyor Martí Esteve ha defensat amb bons arguments l'expressió «el Poder de Catalunya emana del poble». Principi nacionalista? No. Declaració democràtica d'acord amb les constitucions modernes i la mateixa constitució de la República. La mateixa declaració — contesta el senyor Irazo de la Comissió — figura en l'article primer de la Constitució de l'Estat i és vàlida per a totes les regions. Cal repetir-la a cada Estatut regional? El senyor Martí Esteve retira l'esmena.

De totes les presentades, la que tenia més probabilitats d'èxit era la que ha defensat en nom de la minoria radical el senyor Salazar Alonso: «Cataluña es una región de España que se acoge al régimen de autonomía establecido por la Constitución.»

Les simpaties que havia guanyat aquesta esmena provenien del fet que tergiversava d'una manera ingenua, però molt agradable a la susceptibilitat dels nacionalistes espanyols, els veritables termes en els quals es planteja el problema de Catalunya a l'Estat. En l'esmena de Salazar Alonso, sembla que l'Estat, un bon dia, un dia feliç, un d'aquells dies en què un hom veu les coses clares, té la pensada d'organitzar la nació en règim d'autonomies regionals. Catalunya, que no hi havia caigut, se n'assabenta i demana que li permetin emparar-se en l'article del senyor Salazar Alonso per tal de gaudir dels drets que l'Estat li atorga.

Curiosa mentalitat! Una bona part dels que han patrocinat aquesta esmena i d'altres d'equivalents, han aprofitat totes les ocasions per planyer-se que la Constitució havia estat discutida amb la preocupació de l'Estatut i àdhuc sota la coacció de la voluntat de Catalunya, i ara voldrien violentar en el paper la natura de les coses! La representació catalana mai no ha volgut coaccionar. Però ha esperat sempre l'acceptació de la realitat política catalana, com l'acceptació de la realitat proletària, com l'acceptació de la realitat democràtica. I ha volgut i vol que l'Estat integral sigui integral en el sentit de reconèixer explícitament aquestes realitats. Mentre l'Estat no les accepti o almenys no les endegui, no serà integral, perquè fora d'ell quedaran, desin-

CARISERIA
FITÓ
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI ■ Màxima rapidesa
Màxima qualitat

ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Finals de temporada

Ja som a l'època en la qual les empreses no ens donen sinó les escorrialles de llurs stocks. No és que els magatzems estiguin buits, però si en ells hi ha cintes que poden ésser tresors, les empreses creuen més prudent reservar aquests tresors més o menys problemàtics per a millors temps. Millors temps vol dir la temporada vinent. A París ja han vist la segona part de *Skippy*, *Shangai Express*, *Noies d'uniforme*; aquí haurem de tardar encara uns quants mesos a veure-les.

per encàrrec. Una vastíssima organització col·lectiva assegura a Hollywood la continuïtat d'una producció quantiosa. Però les falles són tan evidents, tan nombroses, que semblen justificar les invectives dels detractors del cinema.

Naturalment que el cinema realitza i ha realitzat sempre quelcom d'excursionista en la història de les arts. Va repetint, duplicant a la seva manera, assumptes ja existents en el món de les lletres. Precisament sempre ens hem queixat de la poca inven-

Evelyn Brent en «La madona del carrer»

Es inútil que la temperatura tingui aquest any benigües impropies de l'època. El públic no consulta el termòmetre, sinó el calendari, es retreu dels cinemes i els cinemes es venen exhibint davant l'escassa concurrència cintes de rebuig. Som al temps doncs en què el cronista que vol donar a les seves cròniques una actualitat, no pot, com havia fet fins avui, parlar del que vol, d'allò que a ell li semblava important, sinó que s'ha de reduir a parlar del que pot.

Un dia valoràvem, refiant-nos de dades facilitades per una oficina competent, en quatre cents el nombre de films que passen en una temporada per Barcelona. I, naturalment, no tots els que es realitzen a món vénen a Barcelona! Penseu doncs, davant de xifra tan considerable, com és possible aconseguir ni tan sols un terme mitjà de producció acceptable? No considerem sinó els arguments. La invenció no és pas cosa que s'improvisi ni que s'aconsegueixi

tiva dels productors, que prefereixen, per poc que puguin, recolzar-se en una novel·la o comèdia que tinguen un prestigi i una solvència. Però fins i tot en aquests dominis, hi ha restriccions inviolables. El cinema, efectivament, no pot adaptar-se sinó assumptes capaços d'interessar la majoria de la gent. Només allò que hi ha en nosaltres de comú, de genèric, pot donar un bell argument de pel·lícula. Una novel·la, àdhuc (encara que ja no tant) una obra de teatre, poden abordar temes específics, sostenir-se per un anàlisi psicològic intrincat o profund; un film, de cap de les maneres. I que consti que en parlar així abandonem el terreny de la pura crítica per tenir en compte tota la intrincada maquinària, plena d'engranatges materials i socials, que fabrica els films.

Per tot això fóra interessant ara, al final de la temporada, classificar els films que hem arribat a veure, que no són pas pocs, en unes quantes rubriques generals, per veure aleshores com els temes que el cinema ens proposa són extremadament reduïts. Variacions innombrables sobre uns quants temes fonamentals. Hi ha variacions superbes i variacions insípides. A desgrat de tots els ornaments que ho dissimulen, *Aristòcrates del crim* és una variació trivial d'aquell mateix tema que *Els carrers de la ciutat* ha presentat en una variació extraordinàriament reeixida.

A la llarga, com dèiem en el número anterior, els temes s'esgoten. Com també es dilueixen els estels. Parlem d'Evelyn Brent? Aquella star que Sternberg va fer fulgurar amb un esclat incomparable, ens ha estat ara ben difícil de reconèixer en aquella noia discreta, que és l'heroïna de *La madona dels carrers*. I que poca cosa és aquí, aquella que havia estat la protagonista de *La redada* i *La llei de la xurma*! No parlo de l'artista, àdhuc el prestigi físic és aquí del tot absent. La qual cosa demostra que les vedettes la majoria de les vegades són obra del director. Si llur tasca artística és tan satisfactòria, és perquè no fan sinó una tasca al dictat. I si, tractant-se d'una dona, la seva bellesa ens sembla tan extraordinària, encara això és també fruit de les astúcies del director. Ell les maquilla, ell les vesteix, ell les mou i, sobretot, ell té la intuïció dels rols en els quals aquell llur peculiar aspecte físic pot lluir en tot el seu màxim rendiment. I el cameraman, expert fotògraf, juga amb la fotografia dels rostres. Evelyn Brent, tan brillant en *La redada*, apar en aquest film, *La madona del carrer*, com una noia més aviat baixa, força discreta, en algunes escenes desproveïda totalment d'atracció i gesticulant el seu rol amb una deplorable manca de personalitat.

El cinema sotmet les coses a una transfiguració. Perquè divergeix de la realitat prosaica, és perquè encanta les multituds. Díaz-Plaja vol que el cinema sigui document, i per tant enemic del romanticisme. Però l'home no pot viure sense la passió romàntica i les masses aplegades en un cinema parlen de l'essència romàntica del cinema actual. L'inconvenient no és que el cinema sigui romàntic, sinó que sigui d'un romanticisme de vegades tan insincere.

J. PALAU

PANORAMA

El Dia del Cinema

El dia del cinema tindrà lloc per primera vegada a Barcelona el propiament dissabte. La idea d'establir aquesta diada ha nascut a l'objecte d'aplegar a l'entorn de diversos actes, alguns de públics, altres de privats, tots els elements professionals que s'ocupen del cinema.

Aquells dels nostres lectors que s'interessin per aquests actes trobaran en la premsa diària tota classe d'informes. Hi haurà dues sessions excepcionals de cinema i a la nit un sopar al Casino de Sant Sebastià.

Augurem un brillant èxit a aquesta festa que bé caldrà instituir d'una manera fixa i donar-li, cada cop més, un caire eminentment cultural, sense renunciar a fer-la popular. Exposicions tècniques, literàries, conferències, projeccions especialment culturals, heus ací quelcom que caldrà afegir un altre any al programa que per aquest hi ha anunciat.

Tenim entès que s'ha sol·licitat el concurs de la Banda Municipal i podem assegurar que la festa s'acabarà amb un ball de gala, com és de consuetud en semblants circumstàncies.

Creiem que en una ciutat en la qual encara no es fa cinema la diada del cinema no pot ésser sinó allò que serà el dia 18.

Possible

Actualment es realitza, a Joinville, un film l'acció del qual transcorre en els medis polítics. Però alguna de les escenes s'havia de rodar fora dels estudis, entre elles una a la porta del ministeri de la Justícia. Per tal de fer-ho, un matí recent, actors i operadors es traslladaren a la plaça Vendôme. Quatre actors importants, amb barba, ben vestits i condecorats amb la roseta de la Legió d'Honor, entren sota el porxo i es disposen a treballar en llur paper d'homes polítics, quan apareix, esverat, un secretari del ministeri:

—Un film? Rodeu un film? Ja teniu autorització?... I, encara que en tinguéssiu, aquest matí és impossible. Ja us en podeu anar. Aquest matí hi ha la transmissió de poders. Hi haurà ex-personatges i els nous personatges. Si, per afejeadura, s'hi barregen actors, com voleu que no fem planxes?

Què vol el públic?

Els americans no tenen diners, i van poc al cinema. El pressupost de les cases productores es va reduint, reduint. Fa un parell d'anys que aquestes van de reorganització en reorganització, per tal de salvar-se com a negoci.

La producció mateixa sofreix canvis: es redacten d'altra manera els arguments, i fi que en muntar els films s'aprofitin més els metres rodats; es destinen menys diners a decoracions i vestuari, es rebaixen sous...

Però no n'hi ha prou. No és possible de reduir el preu de cost d'un film més d'un cert límit sota del qual, si no es perden diners, no se n'hi guanyen.

El que cal, diuen els entesos, és atraure més gent a les sales de projecció, que s'han vist obligades a abaixar llurs preus.

Will Hays, l'anomenat tsar del cinema americà, ha pensat que si el públic desertava del cinema, la culpa devia ésser dels films. Per això ha pensat preguntar què voldria veure el públic.

I ha emprat una vasta enquesta, en curs de realització actualment. Mitjançant butlletins de vot repartits en les sales de cinema, questionaris adreçats per correu a periodistes, escriptors i artistes, i altres mitjans d'investigació, Hays vol saber els gustos i preferències del públic.

Fins ara s'han recollit cent cinquanta mil opinions. L'intel·lectual vota pels dibuixos animats; el gran públic, pel drama, les pel·lícules que tracten problemes socials o sexuals i sobre la vida de l'alta societat.

Els artistes estrangers als EE. UU.

S'havia dit que els americans, en ple proteccionisme, volien expulsar dels Estats Units totes les stars estrangeres. És a dir, que el bo i millor de la pantalla deixaria de formar en els quadros de les cases productores.

B. P. Schulberg, vice-president responsable de la producció Paramount, ha dit sobre això:

«Tota acció legislativa que volgués excloure de Hollywood els artistes estrangers, seria injusta àdhuc envers el públic nordamericà, el qual reivindica el dret que té a escollir els seus favorits al país que vulgui. No és la preferència d'una casa el que explica la popularitat de Maurice Chevalier, de Marlene Dietrich o de Greta Garbo, sinó l'aclamació dels milions d'americans que volen pagar per veure'ls. No és possible passar-se dels artistes estrangers, com és impossible privar de llegir Wells o d'escollir Strauss. Qui fóra capaç de negar a ningú el dret de llegir Shakespeare i Tolstoi, o d'admirar els pintors del Renaixement?»

«No man's land»

No man's land, la terra de ningú, el tros de terra comprès entre dues trinxeres enemigues, és el títol d'un film.

Es tracta d'un altre film de guerra, degut a un ex-col·laborador de Pabst, Victor Trivaz. És doncs un film alemany. Diuen, crítics de la sinceritat i independència dels quals no dubtem, que es tracta d'una obra d'una realització i d'un estil admirables.

Es un film de guerra, però d'un aspecte particular. Sense renunciar al realisme punyent que sembla indispensable a un film de tendència pacifista, l'autor ha adoptat un punt de vista prou elevat perquè la seva obra tingui un abast general.

DES D'ALEMANYA

«Berlin-Alexanderplatz»

El cinema alemany no produeix de temps ençà més que films d'una marcada atonia. Vèncer dificultats tècniques ha estat la característica principal del cinema alemany i, avui dia, la bona fotografia, la bona sincronització, la bona direcció, han deixat d'ésser un mèrit per a convertir-se en convingudes exigències.

Hi ha encara unes grans possibilitats de laboratori en el *tonfilm* i en elles el pitjor són les experiències. El cinema alemany està vivint, fa molt de temps, exclusiva-

sense braç i inútil, Franz Biberkopf ven la seva honradesa per uns vestits nous, unes copes de xampany i una habitació modesta. Les alegries i els sentiments de Biberkopf quan és venedor de carrer i quan és lladre són d'una tendresa grollera; les seves reaccions, brutals; les seves màximes, deliquescents. Si no fa més, honrat o lladre, aquest petit burgès de Franz Biberkopf és perquè no pot.

D'ací ve que el públic francès hagi quedat sorprès que aquest home gran, massís

«Berlin-Alexanderplatz», film tret de la novel·la d'Alfred Döblin

ment d'experiències aconseguides. Diuen que insistir no és mai cap vici i els alemanys en deuen estar convençuts. (El perill d'intoxicar-se hi és: René Clair afirmava a Berlín, fa uns mesos, la seva formació experimentalista alemanya.)

***

En mig dels sorolls de carrer, de les emocions dels tràfic urbà del Berlín més popular —i americanitzat—, en mig d'una seguretat tècnica dissimulada té lloc l'acció de *Berlin-Alexanderplatz* segons la novel·la del mateix títol d'Alfred Döblin.

Denunciem d'ara per sempre més, el gust de portar tan repetidament al cinema la vida dels baixos fons socials, molt més si respon a un prejudici estètic de quadro de costums i pintoresquisme. (El que la gent anomena «color»). Tota l'emoció una mica infantívola de veure lluitar bons i dolents i de viure un ambient que ens és desconegut i misteriós queda malmesa amb la repetició de «caràcters» massa teatrals i massa pictòrics. El cinema actual no pot viure de caràcters. La decadència del cinema rus no serà aquesta?

***

L'adaptació al film d'un llibre tan extraordinari i tan original com el d'Alfred Döblin ens planteja de bell nou tots els problemes de l'autor —i si intervé directament en la redacció del manuscrit, encara més— obligat a escenificar-se. El cinema té una tan gran capacitat lògica i ordenadora que fa desaparèixer estils i personalitats. Tots els defectes contra la unitat de l'obra que el cinema encara conserva, li han vingut de les altres arts que una teorització excessiva obliga a posar en relació amb ell. *Berlin-Alexanderplatz* n'és un bon exemple.

***

Alfred Döblin i jo estem conformes que Franz Biberkopf, l'heroi de la història de *Berlin-Alexanderplatz*, és un petit burgès, que la seva vida és vulgar. Biberkopf té por quan surt de la presó, quan arriba a la ciutat, quan ha de tornar a ésser delinqüent, quan roba, quan és honrat i quan estima. Biberkopf és un sentimental: el seu paradís ideal, uns nuvis entrant en una església i un bosc en primavera. Quan es veu

CARLES M. CLAVERIA
Marburg, juny.

Ja ho sabeu...

— que la medalla d'or que cada any atorga al millor film l'Acadèmia de Belles Arts de Londres, ha escollit a *Carbó*, de Pabst?

— que Peter Lorre, conegut d'ençà de *M*, de Fritz Lang, vol rodar un film sobre la misteriosa història de Caspar Hauser?

— que *Caligari* serà objecte d'una versió parlant?

— que el cineasta belga Queebeckers prepara una expedició a Espanya, amb conferències sobre el cinema i la literatura belgues?

— que a Joinville es prepara la filmació de *Topaze*, de Pagnol?

— que Jean Boyer i Antoine Rosini volen realitzar una sèrie de films curts sobre *Les faules de La Fontaine modernitzades*?

— que la M. G. M. prepara un film tret del llibre *Educació d'una princesa*, de la gran duquessa Maria de Rússia?

— que a Berlín ha sortit un metge que es diu Frankenstein i vol processar el productor del film del mateix nom?

— que a Portugal ha tingut lloc darreament, amb gran èxit, una Setmana del Film Mut?

— que la novel·la de Paul Morand, *Lewis et Irène*, serà filmada? Els protagonistes seran Jean Murat i Dorothea Wieck, la institutriu de *Noies d'uniforme*.

— que Alberto Cavalcanti fa dos films amb els *chansonniers* de Montmartre?

Dia del Cinema

Dissabte, **TIVOLI**
18 de Juny

Tarda, a les 4

- 1.º NOTICIARI FOX (sonor)
- 2.º El film Fox (mut).

AMANE CER

per JANET GAYNOR i G. O'BRIEN

- 3.º La pel·lícula Metro Goldwyn Mayer, **EL COMPARSA** (sonora) per BUSTER KEATON

- 4.º La producció M. G. M. (en espanyol), **EL PRESIDIO** per JOAN DE LANDA

Nit, a les 9 i mitja

- 1.º ALFOMBRA MÀGICA (Fox)

- 2.º La pel·lícula UFA (muda),

VARIETÉ

Creació d'EMIL JANNINGS

- 3.º L'obra de STAN LAUREL i OLIVER HARDY **VIDA NOCTURNA** (parlada en espanyol)

- 4.º La producció **LA CANCIÓ DE PARÍS** film Paramount per MAURICE CHEVALIER

PREUS tarda o nit: **Preferència, 2 ptes.**
General, 1 pta.

NOTA: Donat l'excésu metratge començarà l'espectacle puntualment.

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

AVUI
FÈMINA
Un doble programa inigualable
La Madonna de las calles
Un drama de la «Columbia Pictures»
Hermanas de Farándula
Una fina comèdia FOX

DILLUNS, 20 ESTRENA EN **FEMINA**
L'AIGLON
Fidelíssima i artística adaptació cinematogràfica del cèlebre drama en vers de **EDMOND ROSTAND**
dirigida per TOURJANSKY i interpretada per **Jeanne Boitel, Jean Weber i Victor Francen**, i
ARTURO
Deliciosa opereta de LEONCE PERRET, per **Boucot, Lily Zevaco i Robert Dathet**
Un doble programa **OSSO**, de París, perteneixent a «Atlantic-Films»

EL TEATRE

L'escena castissa

Un cop d'ull a les cartelleres dels espectacles barcelonins refreda automàticament els entusiasmes d'aquells que pugnen per la catalanització de la nostra vida social. No volem ja referir-nos a la penúria del teatre català; prou comentaristes té la seva crisi. La nostra intenció abasta l'escena en la seva totalitat, l'espectacle escènic en tots els seus gèneres.

Sense necessitat de fer cap exposició, podem sentir l'afirmació inicial que Barcelona, teatralment, és tributària dels altres països. A Catalunya, que fabricuem tantes coses, no hem aconseguit crear, no un teatre nostre, sinó simplement inspirar qualsevol espectacle teatral. Quan diem inspirar, volem dir nodrir l'escena amb la sàbia autòctona, extreure la matèria artística de les pedres nostres i no pas acudir al folk-lore més o menys falsificat de les altres terres.

Són balders els exemples. Pels escenaris barcelonins desfila vertiginosament el tipisme internacional: la cobla andalusa, el xotis madrileny, el tango argentí, la dansa americana, les contorsions negres, els valsos vienesos... Si esporàdicament gosa sortir una barretina davant de la bateria, tots posem el crit al cel i invoquem el patriotisme i un seguit de coses per fer-la amagar. I no ens falta la raó. Si la barretina en si no és recusable, ho és la intenció que la mou, car la majoria de vegades no es tracta sinó d'explotar estats sentimentals; al contrari de les exhibicions del tipisme foraster, que no obeeixen a altra cosa que a la diversió del públic, desig legítim quan d'espectacles frívols es tracta.

A Barcelona estem condemnats al popularisme estrany. De les orquestres del teatre, dels manubris dels carrers, dels altaveus de la ràdio, no cal esperar-ne altra cosa que tonades i lletres forasteres. Qualsevol noia catalana cent per cent us embadalirà amb la gràcia que posa a imitar les «chulas» de La Latina, o bé les «pebetas» de La Boca. Es aquest el menjar que ordinàriament serveixen en el teatre. El poble, involuntàriament, és dècil a aquest procés de desnationalització.

Com combatre aquest estat de coses? Nosaltres no hi veiem altra solució que la de crear un popularisme nostre enfront del popularisme foraster; davant del tipisme d'ells, dreçar el tipisme nostre. Que els nostres autors girin els ulls al nostre dramatisma, als nostres costums i a la nostra manera d'ésser.

Compremem les dificultats d'una obra semblant. Per desgràcia, la vida social de Catalunya — i més concretament de Barcelona — ha perdut personalitat degut a les injeccions forasteres. La immigració espanyola ha produït un aiguabarreig de costums i de llenguatge. El barri baix barceloní té ben poca cosa de català... Cal, però, esforçar-se a salvar-ne les essències. Reprendre el fil trencat després dels sàinets d'Emili Vilanova, posar en l'anècdota genuïnament barcelonina tot allò susceptible d'ésser revestit de color escènic.

Està molt bé que recorreguem al repertori foraster quan d'obres mestres es tracta. Però és deplorable que no puguem aixecar el teló d'un teatre de revista sense necessitat d'apel·lar al castís madrileny o andalús, quan, sense moure's de Barcelona, un home enginyós trobaria ambients i trames que el públic rebria amb idèntica complaença que ara.

Pilar Alonso

era tot una època i un ambient barcelonins que havien trobat l'expressió més encertada. En aquests versos canten totes les nostres Rondes i l'esquerra de l'Eixample amb les seves sales de ball, les seves noies avantcinematogràfiques, els dependents galants, e' refresc de la mitja hora, les mares que perdien la nit per a casar llurs filles... Tot un moment de Barcelona que ha mort bandejat per les sales de te, els mallots de les plaques i els «roadsters» a bon preu!

El cuplet català visqué i morí vinculat a una sola intèrpret: Pilar Alonso. No cal pas ressuscitar aquell. Però nosaltres sentim, ja, el nou cuplet barceloní, bastit amb elements actuals, participant de tota la gràcia moderna i sense perdre ni una jota d'aquell perfum de barcelonisme.

I, com el cuplet, el sàinet, i la revista, i la sarsuela. Seria un error preocupar-nos només de les empreses de l'alta cultura i abandonar el poble a l'enginy foraster.

ANDREU A. ART[S

El nostre festival Goethe

Per tal de donar al festival MIRADOR per a la commemoració del centenari de Goethe, una absoluta seguretat d'èxit, i per a donar lloc que siguin vençudes algunes dificultats d'organització, ha estat ajornat fins a la tardor el festival-homenatge que vàrem anunciar en el nostre darrer número.

Mirador teatral

“Anacleto se divorcia”, de Muñoz Seca i Pérez Fernández (Teatre Barcelona)

Es tanmateix una obra excel·lent, de les més reeixides d'aquests dos autors. De les menys desllorigades. S'hi acusa la pericia teatral dels dos antics col·laboradors. I després, de L. Oca — això pel que es refereix a Muñoz Seca —, fa l'efecte que la seva exaltació, la seva prujia antirepublicana s'hagi asserenat i que tot i que continua essent un fervorós partidari de les antigues glòries espanyoles personificades en sa majestad, etc., etc., ara, tot i que continua posant, maliciosament, peles al carro del nou règim, hi predomina molt més l'autor que no el sectari.

Muñoz Seca fa servir el tema del divorci com a pretext per a satiritzar la República. Com que la sàtira és de bona llei, no hi ha res a dir; al contrari. La República no en patirà gens, i ell, de passada, hi sortirà guanyant.

El tema, que és el del divorci contra dues persones que, tot i el seu geni respectivament s'estimen, és ben enfocat. Una vegada divorciats, gràcies a la llei votada per les Corts republicanes, s'enyoren i pateixen. I després d'una colla de peripècies, curiosament dosificades, i evitant — la cura dels autors és vistosa — el grotesc balder, tornen a ajuntar-se.

El que no hi queda clar és el següent, que és una reflexió de sentit comú. I és que si teniu en compte que els dos personatges s'estimen, és fatal que tard o d'hora tornaran a ajuntar-se. En aquest cas el divorci els haurà servit per adonar-se que s'estimaven i que la vera estimació havia de pesar més en el seu tracte o en la seva relació quotidiana que no el seu geni. El divorci els ho ha fet veure clar. Possiblement, no hauria estat així abans. Això és el que esquitllen els autors, els quals pretenen dir que sense el divorci totes les triflagues patides pels seus personatges no haurien pogut evitar-se.

Aquest és l'inconvenient que té barrejar les conviccions amb la prujia partidista.

La visió, i la concepció, al teatre, ha d'ésser sempre una feina objectiva, serena. Si no, tot i l'habilitat teatral dels autors, sempre traspua. De totes maneres, entre aquesta obra i moltes d'altres dels seus autors, hi ha una diferència considerable i, precisament, a favor d'aquesta darrera.—P.

L'Argentina, nou-nada

André Levinson ha publicat a Comèdia un article de rectificació sobre la ballarina espanyola Antonia Mercè, anomenada i prestigiada a tot el món sota el pseudònim de l'Argentina.

Hom no pot pas titllar d'indocumentat un home com André Levinson. Levinson és l'autor del llibre més complet sobre coreografia que es coneix. La dansa és un llibre la grandària del qual no n'exclou una arquitectura perfecta. I bé. Per a Levinson la darrera presentació de l'Argentina ha servit per a destarotar tots els seus postulats de crític, tots els conceptes que, llargament elaborats, havien servit per a establir críticament el panorama de l'art de l'Argentina.

De tal manera, arriba a dir Levinson, que l'Argentina «ha debutat, amb vuit composicions inèdites».

És interessant el cas de l'artista que un cop arribat al cim de la seva glòria, i un cop que aquest cim s'ha solidificat i ha esdevingut persistent i immutable, es sent temptat pel risc dels camins inèdits. (El cas d'Azorin recollint fracassos del gran públic al teatre; i el gran públic que li havia atorgat ja d'una manera definitiva la palma del mestratge en la novel·la i en l'assaig.)

I, e' que encara és més curiós, Levinson remarca la frescor de les noves fórmules de l'art d'Antonia Mercè, fins a l'extrem que arriba un moment que sembla que improvisi la dansa.

Segons Levinson, hi ha tres espècies en la dansa de l'Argentina: escenes de gènere, a base del que s'anomena color local; fragments de virtuosisme, de tipus veritablement teatrals. I, finalment, la dansa pura, que sense pretext anecdòtic, i fins i tot atenent el pintoresc, tradueix la més íntima de les emocions.

No cal dir on van a parar les predileccions del crític.—D.

Estant en vies de reorganització l'Administració del nostre periòdic, els lectors són pregats de comunicar-nos qualsevol deficiència o retard que faci anormal la difusió de MIRADOR.

Origen de la tuberculosi

Aquesta terrible malaltia és produïda generalment per contagi, i són més propenses a adquirir-la les persones dèbils. El microbi és a l'aire, i en respirar passa als pulmons, on, si es tracta d'una persona feble, es desentolla i reproduceix, donant lloc a la malaltia. Per això recomanen els metges a totes aquelles persones dèbils, als anèmics i convalescents, que prenguin el FOSFO-GLICO-COLA-DO-MENECH, puix aquest enèrgic reconstituent de gran sabor, dona a l'organisme els elements necessaris per a defensar-se contra el microbi.

LA DANSA

De Badalona al Kurdistan

Ho confessem ingènuament. No coneixem la senyora Aurea de Sarrà. Una mena de recel inexplicable i invencible ens havia tret sempre les ganes d'anar-la a veure. Però a l'últim ens hem decidit. Hem anat al teatre Barcelona on fa uns quants dies va donar una gala de danses i recitació. I hem tingut una sorpresa considerable. Molta gent, fins i tot persones d'una certa solvència, ens havien parlat d'Aurea de

de Sarrà ni això fa. Prescindeix olímpicament de la música i es lliura a un impressionisme inconsistent de la pitjor espècie, un fantasma de dansa, una florjor diametralment oposada a l'arquitectura, a la construcció, a l'abstracció, que és la veritable dansa. A més, escull música que no és feta per a dansar, s'ofega en la simfonia. Circe de Beethoven no ha estat mai música de dansa. Quant a la recitació de poemes d'Ambrosi Carrion i de Ramon Vinyes, no voldriem ni parlar-ne. És declamació grandiloqüent i ampullosa, buida de cap a peus. És teatre. I teatre dolent.

Quant a Leila Bederkhan, la dansarina del Kurdistan, ja és tota una altra cosa. No és cap artista excepcional. Però al costat d'Aurea de Sarrà gairebé ho sembla. L'art de Leila participa plenament de les característiques de la dansa d'Orient. La dansa occidental és un llenguatge complet. La dansa oriental, per contra, es limita a posar en joc els braços. I l'arma expressiva més poderosa de Leila són els braços i les mans, remarcables val a dir-ho. Braços que parlen, dits de molta flexibilitat, que creen torsions, signes carregats de simbolisme sagrat, més que forma. Levinson ha dit que la dansarina oriental s'insinua ondulant-se. I ha afegit que la dansarina occidental fa jugar les grans corbes a l'entorn de la vertical de l'apòm, mentre que l'oriental s'enroca a l'entorn d'aquesta vertical. L'espiral és l'expressió més pura de la dansa oriental. I això és Leila Bederkhan. Ara que no és res d'excepcional, ja ho hem dit. El seu vocabulari és també molt limitat. Juga braços i mans. I els juga amb facilitat. Però res més. Cal remarcar, no obstant, el seu sentit

Leila Bederkhan

Sarrà com si fos una dansarina, ens havien dit que la badalonina ballava. I ara resulta que la famosa Aurea no balla. Tots aquells que li han dit ballarina no saben pas el que vol dir aquest mot. Dansari, dansarina, segons el diccionari, és aquell o aquella que dansa, que estima dansar, que fa professió de dansar. I, evidentment, això no podrà ésser mai aplicat a l'Aurea de Sarrà. Car aquesta senyora — repetim-ho — no dansa. I afegir al nom de dansarina l'adjectiu clàssic — com han fet alguns indocumentats — és una sinistra broma que voreja l'heretgia.

El seu vocabulari coreogràfic, en efecte, és d'una pobresa que esgarrija. L'Aurea es limita a caminar, a córrer, a girar eternament sobre la mitja-punta, a fer ones estiradetes de cama que no arriben ni tan sols a ésser un *développé* i a moure arbitràriament uns braços inexpressius i morts. Això és tot. Millor dit, adonant amb unes postures facials, que atenyen fàcilment el grotesc més pur. Aquesta penúria de passos, que voreja la inexistència, és dissimulada per Aurea amb una abundància d'accessoris que arriba a marejar: enfarfec esgarriat de draps — amb els quals ensopaga i s'enreda —, creus, lires, guirlandes, varettes màgiques i altres excessos. Però mentre que en una veritable dansarina, l'accessori té sempre un valor constructiu — l'arc, en la ballarina javanesa, no és un ornament gratuït, sinó una forma geomètrica que es conjuga amb les línies dels braços —, a Aurea els copiosos accessoris li serveixen per a escamotejar la dansa.

Les seves evolucions són un veritable atemptat a la coreografia. Té el mateix repertori restringit de moviments de la ballarina rítmica. Però els adeptes de la dansa rítmica o plàstica supediten estretament la dansa a la música. Traïció, evidentment. La dansa és fi en si, no ha d'ésser subordinada a cap altra activitat. La veritable dansa, la dansa clàssica, no reproduceix ritmes, sinó que en crea, afegeix alguna cosa a la música, l'augmenta. Per a la dansa clàssica, la música és un subordinat. Però no volem desenvolupar aquest tema. Direm únicament que la ballarina rítmica, malgrat la seva insuficiència tècnica, es sotmet absolutament al ritme musical. Aurea

agut, agudíssim, del ritme, que es manifesta sobretot en *Ritme ritual* de Naggar, materialització fidelíssima del ritme brut de tantam de l'instrument de percussió que l'acompanya.

I ara, per acabar, afegirem que aquesta sessió de pseudo-dansa i de dansa d'Orient no ha fet més que accentuar la nostra admiració per la dansa d'escola, per la dansarina clàssica que ha de plegar-se, mitjançant una preparació duríssima, a les exigències d'una tècnica indispensable per a atènyer la perfecció, i no ha fet més que accentuar el nostre menyspreu per les improvisacions intuitives, mancades d'una base sòlida i òrfenes de les més elementals condicions tècniques.

SEBASTIÀ GASCH

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal

32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

Telèfon de "Mirador"
15300

Societat Espanyola de Carbur Metà·lics

Correu: Apartat 100
Telèg: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

—Per quin diari és aquesta foto?
—Per cap... sóc un aficionat.
—Indecent! Que s'ha cregut que es pot retratar així com així una noia en vestit de bany?

(Candide, París)

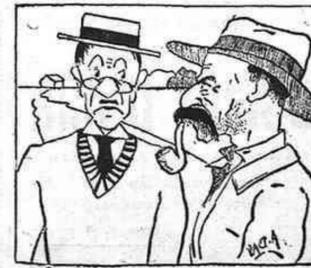
—No siguis rebec. No et deixaré ficar a l'aigua fins que sàpigues nedar.

(Ric et Rac, París)

—Deu anys? El jutge Dickson no en dona mai més de cinc pel mateix delict!

(New-York American)

—Que si hi ha distraccions en aquest poble? Ahir mateix vàrem tenir un eclipsi de lluna.

(Dimanche illustré, París)

LES LLETRES

"Mirador" pregunta als escriptors

1. Quin fou el primer símptoma de la vostra vocació literària?
2. Us fou difícil d'encarrillar aquesta vocació?

Allò que nosaltres fem per obra i gràcia d'una vocació ha tingut el seu origen en un moment de la vida nostra, que de vegades ve fixat per una anècdota trivial.

Com va despertar-se en la consciència de cada escriptor la seguretat que el seu camí era marcat vers la literatura?

MIRADOR, en fer aquesta pregunta als nostres escriptors, pretén, ultra la curiositat habitual en tota enquesta, posar en evidència algunes dades que poden servir per al panorama crític de cada escriptor.

J. M. López-Picó

Adolescent tot just, cinquè any de batxillerat, la lectura de Shakespeare i el fullaig incessant dels volums de la Biblioteca Rivadeneira de Autores españoles a la llar del poeta Isidre Reventós, pare de Manuel Reventós, amic i company de tota la vida.

El màxim encoratjament literari i la fixació de la meua vocació per vies normals la trobi a la llar de Narcís Verdagué i Callís, dins la qual aprengui les virtuts de lleialtat patriòtica i de fervor dantesc.

Els primers exemple — no em fa por dir les primeres lliçons d'alt mastratge — els he rebut del poeta Josep Carner.

J. M. de Sagarra

Quan em vaig adonar que la meua vocació era la literatura, i que podria servir per escriure vers o prosa? No ho sé, ni m'he plantejat mai el meu ofici en aquesta forma; és a dir, no m'he dit mai: tu en aquest món faràs tal cosa o tal altra, o el teu destí és fer això. La literatura ve naturalment i sense que un se n'adoni. Com la majoria d'escriptors d'aquest país, primer vaig ésser un aficionat i després l'afició es convertí en ofici i en manera de viure.

El que se'n diu escriure coses de fantasia i d'imaginació, en la meua activitat o la meua mandra, és un pecat remotíssim. Tan remot com allò que la gent anomena començar a tenir ús de raó. Als set anys, recordo perfectament que vaig escriure una tragèdia que es deia *Ajax Jurisio*. Aquesta tragèdia, que probablement devia ésser d'un futurisme agut, tenia per herois els emperadors romans, els policies de Barcelona i alguns noms que figuraven a la guerra de Cuba. He perdut l'original, però em penso que és la primera obra amb pretensions literàries de la meua vida; més tard (entre els vuit i els onze anys), vaig continuar escrivint obres teatrals de tema pastoral o de tema històric. La meua primera poesia publicada va sortir a la *Revista Popular*; era dedicada a un bisbe de Xile; aleshores jo anava vestit de mariner i estudiava el tercer any del batxillerat.

Als quinze anys havia escrit molts versos en català, especialment sonets; un d'aquests, titulat *Ofèlia*, que més tard sortí a la *Il·lustració Catalana*, em va valer la coneixença i l'amistat de Josep Carner.

Carner, Alcover, Maragall i Costa i Llobera varen ésser els que m'ensenyaren a fer versos; les dues poesies que marcaren la meua trajectòria fins al dia d'avui es deien *La dona d'aigua* i *L'Hostalera*; no han estat mai publicades. Als divuit anys i tornant d'Itàlia vaig escriure, dins l'orientació d'aquelles dues poesies, un poema titulat *Joan de l'Os* que figura en el meu primer llibre i va tenir un premi ordinari als Jocs Florals de l'any 1913. En *Joan de l'Os* em penso que hi ha apuntat tot el poc aprofitable que després s'ha anat veient en la meua obra.

Quan vaig publicar *El mal caçador*, em vaig pensar que potser serviria per fer alguna cosa de teatre. El teatre el tenia

abandonat des dels deu anys. Ignasi Iglésies va ésser el qui em va decidir a escriure una obra dramàtica; en una setmana vaig enllestir *Rondalla d'espervers*, en tres actes i en vers, la vaig lliurar a l'Ignasi Iglésies, i pocs mesos després (desembre de 1913) s'estrenava al teatre Romea.

Rosend Llates

Recordo exactament on i quan vaig sentir per primer cop la vocació literària. Tenia divuit anys i era el mes de febrer. Cap a mitja tarda jo em dirigia, carrer de Claris avall per la mà dreta, de casa meua a la del doctor Cosme Parpal i Marqués, on, amb atenció per sota de la mediocre, repasava algunes assignatures de Dret, que és la meua carrera, encara que no el meu ofici. De sobte, travessant el carrer de Mallorca, em va sobreprendre una metàfora, bastant insípida, per cert, i un desig imperiós d'ésser poeta. La metàfora era de sentiment i paisatge, com gairebé han estat després tots els meus poemes lírics. Fins aleshores, la meua ambició havia estat d'arribar a gran compositor, i em lliurava a pacients estudis musicals.

Val a dir que, vagament, sobretot llegint històries de la literatura, havia sentit la necessitat de superar la meua cultura

musical i associar el pensament al sentiment. Però, no gens menys, la meua vocació fou explosiva.

Immediatament vaig comprendre la dificultat que tenia davant; mancava totalment de tècnica; els meus estudis de Preceptiva havien estat d'allò més superficials. Però aquell vespre mateix vaig rellegir un manual de Coll i Vehí, i tota la nit, en semi-vigília, percebia una obsessió rítmica. Durant diversos dies vaig viure dintre una mena d'embadallament.

Ni cal dir que els primers assaigs foren grotescos. Però una dèria m'empenyia; presentia que darrera de la meua ineptitud hi havia «alguna cosa». Sinó que em mancava la traça, l'execució. I, qui sap si precisament a causa de l'educació musical tan completa que havia rebut des de la primera infància, veia tan clara una cosa que la majoria dels que es posen a escriure ni ho sospiten: la insuficiència de l'emoció si no s'educa l'instint, si no s'apren l'ofici.

Per altra banda, l'any 1918, encara no havia arribat la moda de conservar els retalls de les ungules i les dents de llet, i encara sentíem la voluptat de l'esforç i el gust de proposar-nos coses que sabíem llunyanes.

Continuarem, en números pròxims, aquesta enquesta. Avancem els noms de Joan Puig i Ferrer i de Carles Soldevila entre mig dels primers escriptors sotmesos a la nostra pregunta, que continuarem dirigint a les persones més representatives de casa nostra.

Una visió de Manresa

No sé si sóc el més o el menys indicat per a parlar d'aquest *Llibre Verd* que dos estimats amics meus i compatricis, Vicens Prat i Anselm Corrons, han publicat a Manresa. El primer l'ha escrit i el segon l'ha il·lustrat. I no dic que l'un l'ha escrit molt bé i l'altre l'ha il·lustrat encara millor, perquè no vull que de bon començament el lector imparcial tingui la sensació que el patriotisme local em cega. Amb aquestes coses, els manresans hi som molt mirats.

Ens guardarem prou de dir si això és un mèrit o un defecte. En el pitjor dels casos es pot afirmar amb el cap ben alt que, potser, és una comoditat. Una de les poques comoditats que ens permetem els nadius de la comarca més inconfortable de Catalunya.

El lector ens perdonarà, segurament, aquesta petita excursió pel camp de la psi-

Dibuix d'A. Corrons per a «Un Llibre Verd».

Si alguna característica pròpia tenim, és una mena de pudor; que no té res a veure amb la modestia, que ens priva de lliurar-nos a certes expansions d'eufòria comarcal. Per exemple: els meus amics Prat i Corrons no m'han enviat cap exemplar del seu llibre, com jo tampoc els en vaig enviar cap quan, potser fa dos anys, també em vaig publicar un de llibre.

S'erraria el que considerés aquest tret del caràcter local com una possible tendència a la mala educació. No. La mala educació ens la reservem per ocasions més importants. El que passa és que, en general, creiem que els amics en som massa d'amics perquè, sense més ni més, els obliquem, en certa manera, a compartir les nostres febleses literàries.

Si els barcelonins hi reflexionen una mica, s'adonaran que en mig del brillant assalt de les comarques catalanes sobre Barcelona, el nom de Manresa i del Pla de Bages sona amb una grisor particular. Els empordanesos, els vigatans, els del Vallès, els tarraconins, els lleidatans, tenen un prestigi sòlid, colorit, que els destaca sense compliments. En canvi, els manresans — per culpa, potser, del nostre paisatge, tan modest — fem la viu-viu, sense piafar poc ni molt. Mancats de pintors que passegessin les gràcies del nostre país per les exposicions, faltats de literats que en contessin els seus mèrits i — si el meu amic Farreres i Duran no s'ha d'ofendre — diré que sense polítiques que fessin brillar el nom de Manresa amb una resplendor singular, ens trobem, vulgues que no, obligats a tragar d'amagatots el nostre orgull local.

Potser, aprofundint les qüestions, trobaríem en aquest peu forçat de discreció en què es mouen els manresans per Catalunya, l'explicació que un cert humor, la ironia i una por desesperada al ridícul siguin el refugi més planer, el tret més destacat del caràcter dels meus conciudadans.

cologia manresana. Però és que aquest *Llibre Verd* que motiva el present article, malgrat les seves aparences de banalitat, és un llibre tan profundament, tan sentidament manresà; hi batega d'una manera tan viva l'esperit de la Manresa del meu temps, que no hi hauria pas hagut manera — lector parcial com som d'aquest llibre també parcial, segons confessió de l'autor — de separar la pura emoció ciutadana que el perfuma dels mèrits literaris que conté. El llibre, escrit amb una prosa que, si els qualificatius no estiguessin tan desacreditats, diria que és àgil i nerviosa, no pretén altra cosa que explicar, sense cap mena de pretensió, la història de Manresa d'aquests darrers anys. Per les seves pàgines desfila tota la vida local — política, cultura, esport, indiferència — descrita d'una manera gens objectiva; una preocupació d'excepticisme humorístic per part de l'autor no arriba a treure del llibre un autèntic sabor racial. Sota la prosa seca, tallant, a estones agressiva, de Vicens Prat, batega una tendresa insubornable. Fet i fet, aquest llibre, que als ulls d'algun benent pot semblar un pamflet, és escrit per un gran enamorat de la seva ciutat.

Altrament, el *Llibre Verd* té, al meu entendre, un positiu valor de document; anys a venir, els manresans amics de les recerques trobaran en aquesta obra un testimoni vivent de la Manresa de l'avant i post-dictadura, que inútilment cercarien en els documents freds i exactíssims de l'Arxiu municipal.

El que ja no sé és si per apreciar totes les gràcies del llibre, és indispensable el requisit que el lector sigui manresà. En el pròleg, el mateix autor apunta aquesta temença. I el que puc assegurar és que si els lectors no manresans trobessin en *Un llibre Verd* sols la meitat del plaer que jo he experimentat en llegir-lo, Vicens Prat podria sentir-se orgullós de la seva obra.

JOSEP MARIA PLANES

VARIETATS

POSTAL DE CARLES SOLDEVILA. — Cada dia baixa de la muntanya, dalt del seu elefant, dòcil, que és l'imperial del «Drassanes-Bonanova». Amb un observatori així, Carles Soldevila ha d'ésser necessàriament el vigia de la ciutat, aquell que li pren el pols el matí i la tarda. (La sensibilitat li fa de termòmetre, el *Full de dietari* de recepta.)

Després, polít, nerviós, inquiet, tafaner, àgil, chic, delícia d'oides femenines, home de saló, ingenu i irònic allora, flexible, ti-vant, gràcil, acerat i cristallí.

DEMANARIEM A UN POLITIC que comentés en funció de les coses nostres aquesta triple coincidència de fets. A Itàlia els bambins celebren un homenatge a Edmond d'Amicis, aquell que unificà les consciències escolars quant a la noció d'una pàtria superior. (El *Cuore* té un petit personatge heroic a cada terra d'Itàlia.) Després, a Itàlia mateix, la commemoració de l'arrodonidor de la pàtria: Garibaldi, exaltat fins a l'apoteosi. Tots dos esdeveniments tenen una marcada empremta oficial — feixista, naturalment.

Afegim ara, però, en un altre pla, l'assaig del qual hom parla, obra de Julien Benda: *Essòs d'una història dels francesos quant a llur voluntat d'esdevenir una nació*.

Tornem a demanar un comentarista de seny.

SISTEMA. — Acabo de llegir el divertit *Primer llibre del Sistema* d'Agustí Esclasons. És un llibre del qual jo en diria bé, si es tractés d'un llibre de recopilació de treballs — en totes les aparences. És suggerent, i diu coses interessants.

Però aquest llibre té una condició difícil. Es presentat com a clau estètica d'una obra que té un gruix respectable: dotze volums de poesia, conte, novel·la, teatre i assaig. Obra el judici de la qual ha estat sovint refusat per l'autor, per tal com el pobre crític desconeixia les dades precises del sistema que — secret professional — vertebra l'obra conjunta.

I bé. Des d'aquest punt de vista el llibre no pot ésser més desencisador. No valia la pena de fer gravitar tota una obra — que té cantons ben apreciables, que jo mateix he exaltat — en un conjunt d'articles que, en forma de dietari intel·lectual, constitueixen un tot imprecís i contradictori, absolutament mancat de sentit ordenador.

Hi ha una interessant constatació a fer: aquest *Primer llibre del Sistema* és assistemàtic. Ja fa temps que ens estem tement que Agustí Esclasons cregui que una cosa sistemàtica és una cosa les parts de la qual tenen un mateix tamany. Des dels versos — isosil·làbics — fins als articles de crítica, l'Esclasons està sotmès a una obsessió ridícula pel número vint-i-cinc, per tal que cada llibre contingui vint-i-cinc peces, aproximadament iguals de tamany. Aci, el número està ordenat en funció dels dies de l'any: hi ha 365 capítols, torturats per tal que un no sigui més llarg que l'altre. Text, doncs, adequadíssim per a un almanac.

Però darrera aquesta ordenació sistemàtica, quin bullit d'idees contradictòries, quin verbalisme desenfrenat, quina seguretat narcisista, quina pedanteria il·luminada, quina desorientació!

Caldria que Agustí Esclasons no es deixés emportar per la fúria del pensament. Que intentés de controlar els mots; donar-los un sentit exacte. Caldria que es fixés bé què vol dir, per exemple, «sento un pur amor greco-romà envers el període sistemàticament simètric». Un teoritzador de literatura no pot pas escriure això seriósament. I menys, encara, amb una persistent obsessió sumptuària de província, voler definir «el bon estil intel·lectualista» amb aquestes paraules inefables: «Voldria que el meu estil fos un aplec de medalles de bronze (fons) embolcallades amb seda i vellut (forma)». Tot això — tot el llibre — és d'un verbalisme delirant i d'una dispersió absoluta, justament a l'hora en què calia exigir una obra estructurada, que servis realment de clau estètica. Obra que havia d'ésser, més que cap altra, fixadíssima de forma i molt concreta de fons.

LLIBRES NOUS. — He rebut el dotze llibre de les *Obres Completes* de Joan Maragall, edició dels seus fills, pròleg d'Agustí Esclasons. *Himnes homèrics*. — *Aigües vives* de Simona Gay, prologat per Tomàs Garcés. (Edicions Occitània, París.) Poesia lleugera i àgil. Aigua viva.

D. P.

Aquesta setmana es posa a la venda

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

EDICIONS "MIRADOR"

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Tel. 11655

Ja ha sortit en la seva nova forma:

D'Ací i D'Allà

Número de primavera La revista de més luxosa presentació

PREU: 5 PTES.

Administració i venda:

Llibreria Catalònia 3, Ronda de Sant Pere, 3

JAUME SAURET 7 · PELAYO · 7

LES ARTS I ELS ARTISTES

La tristesa de Degas La crítica d'art

L'agror de caràcter de Degas està justificada per les dificultats que tingué per a triomfar, per la penúria a què el subjectà el marxant Durand-Ruel fins a l'hora dels grans èxits, per la seva malaltia de la vista, per raó de l'estultícia ambient, més molestosa en esperits subtils com el seu. Però sembla que la raó principal d'aquella mena d'irritabilitat era una tristesa íntima i innata, una malenconia que saturava totes les seves accions, totes les seves paraules, i que traspuia àdhuc en la seva pintura. Diríeu que en la vida de Degas hi ha subjacent un desconsort que la coloreix i l'harmonitza de cap a peu, des de la naixença fins a la mort, en les hores bones i en les hores amargues. La seva desesperació no esclata mai: el que pel comú de la gent és dolor tràgic, en el cor de Degas és tristesa pregonja; i l'alegria és en ell tristesa velada o que s'esmuny a segon terme. Sovint dona proves d'un bon humor fi i cruel, a la Jules Renard. Una prova: quan el seu quadret *Danseuses à la barre*, que ell vengué per cinc cents francs, fa mig milió en una venda pública, un amic li demana sobre aquest èxit la seva opinió.

Oh! Moi — respon amb displicència — je suis un cheval qui court les grandes épreuves, et qui se contente de sa ration d'avoine.

Més delicada, més humana, gairebé sobrehumana, és la seva alegria quan escriu a De Valernes, en 1893, bo i explicant-li com es precipita la seva ceguesa, i tot concloent: «amb tot, estic content». També es sent content d'enyorar el seu taller de París quan l'estiu o la cura d'aigües s'allarga, i de pensar en el retorn. Vegeu també quina espècie de beatitud terrenal hi ha en aquest final de carta sense data dirigida a Rouart: *Il est 6 heures. Je suis trop éreinté par mon rhume et courbaturé pour aller dîner avec vous, comme je le voulais. Je reste donc au chaud et grimpe à ma chambre manger une soupe, regarder mes lithographies et me coucher en pensant à elles et à vous.* Encara més beat i més terrenal en aquest altre final de carta del 15 de novembre de 1897, dirigida a la senyora L. Halévy: *Adhères de la plèvre au poumon, voilà ma fragilité, et je ne puis pas partir dans la rue ni m'arrêter, et le soir, à peu près tous les soirs, j'écoute Zoé (la vella i fidelíssima criada) qui s'endort en me lisant; et le coton iodé mes grattes... Però allò on l'alegria de Degas es fa més explícita és en els mots tanmateix ambigus que es troben en una carta dirigida a L. Halévy, el dia 11 d'agost de 1897: *Je suis triste quoique gai, ou tout le contraire.**

D'on ve a Degas aquesta persistent boira de malenconia que l'embolcalla i que, com una aura fàtica, passeja arreu on el porta la seva mania deambuladora, en els seus viatges, en les seves visites, en les seves ocioses excursions en tramvia quan no té altre pretext de locomoció? Per què un artista que no té ambicions, odís ni concupiscències (*Des passions je n'en ai pas* — 16 d'agost de 1892 —), que treballa de gust, que reix i que té assegurada la vida senzilla que li cal, per què un artista així de complet i satisfet es troba, àdhuc en les alegries, amarat de tristesa? Jo creuria que per raons de viduitat innata. Degas no degué haver de trobar mai la seva parella, el complement sexual. El seu amor immens i poderós no pogué tal vegada conjugarse o potser es consumés tan rarament que Degas no gosés comprometre'l en la vida conjugal ni tan sols en l'amistament.

Sentia i anhelava la família, però no podia fundar-ne una. Es trobava tan sol en aquest místic impuls de la sincrònica donació i possessió bestial, que àdhuc creia sentir el divorci de la natura allò on justament el conubi li era més notori i delitós. Així es podria dependre d'una frase que comunica l'any 1887: *En aimant la nature nous ne pouvons jamais savoir si elle nous le rend — que gagnerais-je à m'exprimer plus clairement?*

Per això serà que Degas es fa una família amb les seves amistats més segures i s'hi confia com un infant; i aquestes amistats, homes i dones, alguns matrimonis, l'accepten també com un afillat, l'anyaguen, li faciliten el contacte estret i cast amb les mullers; i en les cartes es trasllueix que ningú no en tem res, com si tothom hagués experimentat la incombustibilitat d'aquestes promiscuitats. I deu ésser per raó de la seva precària virilitat que Degas es complau sovint a exterioritzar una brutalitat que, com hem vist en l'article anterior sobre la malignitat del pintor de les ballarines, degué ésser pura i escarrassada ficció, coartada molt freqüent en els homes de poca empenta èrótica. De vegades Degas brutalitza àdhuc les dones més amades, però aleshores la brutalitat pren un caient humorístic; en tals avinenteses la brutalitat de Degas és una forma de manyaguera familiar, una valor

entesa de facècia. La veritable, la cruel brutalitat, Degas la reserva per a la gent de fora la família. Totes les persones alienes a aquesta relativament extensa, vaga i artificiosa família que Degas s'ha anat avançant fisonomiant són per a ell, patriota i dreyfusard, com uns éssers intermedis entre el connacional desconegut i l'enemic de la pàtria; són per a Degas éssers impertinents, repulsius, estults, inferiors, estrafo-

Dibuix de Degas

laris, molt exòtics i completament innecessaris.

Hi ha en la preferència pels temes femenins, pels més íntimament femenins que pinta i dibuixa Degas; hi ha en el seu gust pel col·lotge i la companyia mannyaga però platònica de les dones una altra possible prova de la seva anafrodísia, i la malenconia i la manca de passions en són també manifestacions enregistrades per la ciència. La correspondència de Degas amb les dones us comunica aquesta impressió de puresa i de candor fisiològic. Més que enlloc, però, ens sembla constatar la impertorbabilitat èrótica del pintor en la pintura de ballarines i de dones joves, sobretot en la pintura de nus femenins a la toaleta, aquests nus de composició, d'actitud insòlites que hom ha considerat obscens i que en les primeres exhibicions atorgaren a l'artista mala fama de pintor de la lletjor, també anomenada de pintor de ballarines lletges. Avui dia que l'obra total de Degas ens és coneguda, àdhuc en el procés de gestació de la major part dels seus pastells, tèmperes, olis i dibuixos i avui que el peculiar propòsit plasticista del pintor ens és del tot explanat; avui, en fi, que l'universal concepte realista de l'art ens és més consubstancial amb el sentiment i amb el concepte de vida, avui per fi el món de les belles arts es troba més capacitat per a comprendre Degas i per a comprendre la desorientació d'aquells contemporanis dels seus debuts que el títllen de lletgista, si el neologisme és permès. I amb la pauta de l'anafrodísia de l'home, si ho volem meditar, el realisme del pintor ens és més intel·ligible i saborejable. L'anafrodísia donava a Degas la impossibilitat que calia per a pintar el nu femení en tota altra composició i postura que les admeses com a nobles i decents per l'escola; i això amb una objectivitat que la virilitat tumultuosa dels pintors no pot haver sinó entelada per la passió, i que els pintors senectes no coneixen perquè a l'hora de co-nèixer-la tenien la bona als ulls, i després, pel que fa a tals temes, els ulls restaren adherits a la bona. Ara veiem prou nitidament com aquells atrevits nus degasiens no són pas obscens, aleshores que remarquem que aquells nus femenins que a imitació de Degas volgueren fer posteriorment els pintors joves ens apareixen no tan sols obscens, sinó calculadament obscens, implícitament i explícitament obscens. També per raó de l'impassible objectivisme de Degas avui hem de constatar que si bé les seves ballarines de vegades són lletges de cara o d'anatomia, d'altres vegades són belles del tot o bé ho són fragmentàriament, tal com són en realitat les ballarines i les dones que no ballen. I també constatem que totes les dones pintades per Degas, les deformes i les perfectes, totes ens apareixen indiciblement gracioses i enciseres, totes posseeixen unes infinitud i pregonesa de meravellament que, si no és la bellesa ideal i canònica empedrada pels humans, és segurament la bellesa real creada per Déu, la bellesa plàstica. Per raó d'aquesta prou molta gent incomprensible bellesa, jo proposava dos anys enrera la desqualificació del concepte tracional de bellesa èstètica: la bellesa no pot existir des del moment que en realitat no existeix la lletjor. La persona dotada per a l'enteniament del món ho troba tot bell. La persona negada tot ho troba lleig. Degas tot ho trobava bell, però una petita deficiència fisiològica de molta transcendència li'n privava l'aprehensió animal; i amb la divina intuïció aquell gran pintor no en tenia prou. Com el nostre Benet Mercadé, com Miquel Àngel, com Delacroix probablement, com Baudelaire i com molts altres grans artistes, Degas no podia perpetuar-se sinó en una descendència espiritual; i això per a un geni de les arts plàstiques, per a l'àngel terrenal, és una tortura com la que el místic pateix amb el refús de la Gràcia, o com la que aquest imagina en el foc de la damnació: una atrició sensualista...

Voilà la postèritat que se remet a marcher, escriu Degas, el dia 25 de maig de 1896 a H. Rouart en ocasió de veure aquest multiplicar-se-li la família. *Tu seras béni, homme juste, dans tes enfants et les enfants de tes enfants. Je fais, dans mon rhume, des réflexions sur le célibat, et il y a les trois quarts de triste dans ce que je me dis.*

JOAN SACS

Sobre la còpia

Alguna altra vegada hem parlat d'aquells tòpics o idees fetes que, sense cap contingut real, fills d'un raonament equivocat, d'una observació insuficient o, simplement, d'un excés de petulància, són posats en circulació i van corrent pel món, passen d'un individu a l'altre com si fossin bons i hom els accepta i se'ls empassa com si responguessin a un raonament ben portat o tinguessin algun fonament efectiu, sense amoi-

més que la seva reproducció; una reproducció mancada totalment d'interès artístic. Una còpia. Sempre que l'escultura ha volgut sortir d'aquest seu camp, gloriósament limitat, ha fracassat lamentablement.

La diferència entre la còpia i la interpretació, hem tingut bona ocasió de veure-la en una recent exposició de pintures celebrada en una important galeria d'art barcelonina.

Una còpia de l'Odaliscan de Fortuny

nar-se gens ni mica a examinar-los, car la peresa mental del comú dels humans és molt gran i és molt més còmode pensar a base d'idees donades i acceptar allò que se'ns ofereix que no pas entretenir-se a analitzar-ho, més i més quan ja ve de lluny i ho ha donat per bo molta gent abans que arribés a nosaltres.

Allà hem pogut veure la còpia perfecta d'algunes obres d'un mestre famós, en la qual no hi faltava res. Salva la qualitat pictòrica — que no s'hi veia per enlloc —, la forma, el clarobscur, el color, els matisos, les qualitats, les transparències, etc., hi estaven tan bé com en l'original.

I al bell costat d'aquelles excel·lents còpies, ens eren ofertes algunes obres originals

Una obra original de l'autor de la còpia de Fortuny

comuns, tant li fa que siguin un aferrissat revolucionari com un reaccionari notable. La tendència al mínim esforç és la característica de totes dues actituds i els seus seguidors, girats d'esquena a l'especulació intel·ligent, es troben d'allò més bé establint-se de pensar pel seu compte.

del mateix pintor, fetes de cara al natural. Pintures d'una infelicitat immensa, de les quals totes aquelles qualitats que trobàvem en les còpies eren completament absents, tot i l'afany realista que inspirava el seu autor.

Un d'aquells tòpics de què parlàvem és el que pretén que la pintura realista copia la realitat. Aquesta tarambanada fa ja força temps que va sortir de les cavernes del pompiersme, i avui la veiem usada amb gran profusió pels profetes d'això que se'n diu l'art modern, des del més gran fins al més petit, els quals la fan servir com el motiu més important de blasme contra aquella pintura.

I és perquè hi ha alguna diferència entre la còpia i la representació. Al copista, el seu model li ho dona ja tot fet. I el pintor realista, en la seva pretesa còpia de la realitat, s'ho ha de fer tot ell. Damunt d'aquesta realitat, el coneixement de la qual és força més difícil del que molts es creuen, l'artista està obligat a fer un esforç d'abstracció, de transposició i d'ordenació, al qual, certament, no està pas obligat el que és un pur copista.

No ens referim, és clar, al concepte relatiu que, expressat amb aquesta mateixa paraula de còpia, exposava no fa gaire un excel·lent crític i pintor català, sinó a la valor absoluta que li és donada equivocadament per molta gent.

Per això aquells que són incapaces d'aquesta abstracció, d'aquesta transposició i d'aquesta ordenació, als quals la realitat els fa nosa, i els seus parents, amics i coneguts sostenen amb tanta fermesa i amb tant fervor que el seu menyspreu per la pintura realista prové del fet que aquesta es limita a copiar la realitat, i ells el que volen és crear, crear-ne una de nova. I menyspreant ésser paràsits dels objectes, com ells diuen, es dediquen a fer de paràsits de l'etnografia, de la psiquiatria i de la poca-solta.

JOAN CORTES I VIDAL

PROJECTOR

NOTA A LA FIRA DEL DIBUIX. — XAVIER GOSÉ. — A un stand de la Fira del Dibuix he vist un dibuix de Xavier Gosé; coneixia, per llargues estades delectables, l'obra de Xavier Gosé exposada al Museu de Lleida. (Paisatges normands de Charles Haes, escultures mutilades de la Seu.) Xavier Gosé, ara que el 1900 es posa de moda — Morand, valiosos vienesos, films fi-de-segle, rehabilitació del can-can i de la música criolla — pren un aire de símbol. Xavier Gosé és el primer dibuixant de l'ambient que després s'anomenarà «cosmopolita». Les dones afinades, pàl·lides; ulls somiadors de pupilla verda, carregades de plomes i de luxúria. Xavier Gosé és el primer dibuixant d'un món que després ha de produir — en un to superficial — tot un moment madrileny del dibuix — Ribas, Penagos — i de la novella morbosa — Hoyos y Vinet —, ple de perversions mundanes i d'espionatge complicat.

AVANTGUARDISME COM A HISTÒRIA. — Semblen coincidir els signes. Mentre a Barcelona ix a la llum un resum crític dels moviments dits d'avantguarda a Catalunya, a París hom organitza, a la Galeria Bonjean, una exposició de caràcter retrospectiu per a reunir obres de l'època del cubisme heroic (1910-1914). En tots dos casos allò que era anti-història: perquè era actual i perquè volia barallar-s'hi, esdevé cosa catalogada, en mans ja dels historiadors. Això hauria de fer-nos meditar molt sobre l'alegria — sincera — amb què cada escola suposa posseir — per damunt de les altres — el secret. — D. P.

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

FITO

BARCELONA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de ronze, Tintes i Utiltatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Pasta de Cera

El fang que permet el més perfecte modelat

Olivera, 25 - Telèf. 31816

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Ahir fou Aurora Bertrana qui honorà el micròfon amb què MIRADOR saluda els seus amics tots els dimecres. Aurora Bertrana, col·laboradora de MIRADOR i escriptora de raça, ocupà ben dignament la nostra Hora radiada. Parlà d'un tema: Records oceànics, grat a la seva ploma i al seu esperit, viatger pels mars del Sud, coneixedora perfecta dels secrets i de la poesia de les illes, la meravella de les quals ens arribà, com una revelació, a través dels films de Van Dyke.

Aurora Bertrana, que il·lustrà la seva conferència amb discos, s'estengué en interessants evocacions de les illes, del seu paisatge i dels seus costums. Fou una conversa molt agradable.

***

Dimecres que ve, Jaume Passarell, secretari de redacció de MIRADOR, ens parlarà de La sarsuela espanyola.

NOVES RADIOTELEFONIQUES D'ACTUALITAT

Suècia protesta contra la ràdio-propaganda russa

El Govern suec acaba de transmetre al Govern dels Soviets una protesta contra la propaganda revolucionària feta en suec per la potent estació de Stchekovo.

Hom no diu quina sort s'ha reservat a les protestes del mateix gènere transmises fa poc a Moscou, per Romania, Polònia, Finlàndia, etc.

Mor en escoltar la seva obra

El compositor francfortès Emil Sulzbach, greument malalt des de fa uns quants mesos, estava allit en un sanatori d'Hamburg. Es distreia escoltant els concerts de ràdio.

El 25 de maig passat, escoltà, amb oïda de Francfort, algunes de les seves obres,

i entre altres el seu famós *Liebesnacht*. La seva emoció i la seva joia foren tan fortes que va morir abans de la fi del concert.

Els programes misteriosos al Canadà

Cada divendres, les disset estacions de la xarxa transcanadenca «irradien» (com es diu allà) un misteriós programa: locutor anònim, artistes anònims, trossos desconeguts. Cada emissió conté una cançó reveladora, un mot de la qual fa descobrir el nom de la casa que ofereix aquest concert. Els radioescoltes que trameten la solució del misteri, dintre un termini breu, prèviament senyalat, reben un premi de 50 dòlars.

La publicitat busca cada dia combinacions més enginyoses.

La inauguració de l'Emissora Nacional Irlandesa

Els assaigs celebrats des d'algunes setmanes ençà per la gran emissora d'Irlanda han donat un resultat satisfactori. Per tant, la seva inauguració oficial ha estat fixada pel 20 de juny.

Recordem que aquesta nova emissora treballarà amb 60 kw. amb l'onda de 413.8 metres (725 kc.).

Els sensibilitats irlandesos estaran obligats a treure una llicència de 10 xilings l'any. El total de les quotes serà lliurat a l'emissora. Però aquesta compta, sobretot, amb el rendiment de la publicitat, de la qual farà un gran ús.

Un Congrés dels "Invisibles"

L'any passat, els locutors de les estacions del nord de França havien provat de constituir una Unió Internacional d'Anunciadors al Micròfon. Aquest projecte no ha donat resultat.

S'anuncia ara des d'Amèrica que es va a organitzar un Congrés Internacional de Locutors i Locutores. Tindrà per títol: Congrés dels Invisibles, i no sabem ben bé que s'hi tractarà.

No veiem quins beneficis els locutors reportaran d'aquest Congrés, puix encara que units internacionalment, no podran tenir cap autoritat sobre les emissions i la seva composició.

El Corà per T. S. F.

A Turquia, com arreu, la ràdio va guanyant molt de terreny. A despit d'una seriosa resistència dels elements conservadors, l'estació d'Estambul ha traduït recentment al turc uns versets del Corà que han estat cantats a la mesquita Aya Sofia.

L'edifici que ocupa el Parlament d'Angora està també proveït d'una important instal·lació amplificadora; gràcies a ella, no solament són escoltats tots els discursos pronunciats a la sala d'actes, sinó també els que puguin celebrar-se als diferents departaments administratius que rodegen el palau.

PERIODISME RADIOFONIC

Llegim que a Berlín — a Alemanya havia d'ésser — s'acaba d'obrir un curs de periodisme radiofònic, sota un programa completíssim i complexíssim. Abans d'assistir al curs, el pretendent a alumne és sotmès a un examen d'admissió: Davant seu es projecta un film d'actualitats, que no coneix per endavant, i tot veient-lo, ha d'explicar les escenes projectades i fer-hi les seves reflexions personals. Aquest reportatge és registrat en disc i jutjat, no sols pel jurat d'admissió, sinó pels mateixos convidats. Molts d'ells, sentint-se en el disc, ja renuncien per endavant a fer de reporter microfònic.

Al costat d'aquesta notícia podem posar els comentaris dels francesos perquè, per exemple, en la difusió dels funerals del president Doumer, no hi ha hagut comentaris de cap «ràdio-reporter», sinó que s'ha deixat la paraula estrictament als fets, als sorolls de la multitud, a la música, a les campanes.

En un cas així, l'opinió de la gent sensata és que més val parlar poc. Caldria una gran força d'improvisació, acompanyada d'una discreció que no se li sol ajuntar gaire, per no caure en el més espantós mal gust per part del «ràdio-reporter» encarregat de fer frases patètiques i emocionants. Sembla que això va succeir quan l'enterrament del mariscal Foch, i no han quedat ganes de repetir l'experiència.

El «ràdio-reporter» tem com la pitjor desgràcia quedar-se «tallat», i abans que això prefereix parlar, passi el que passi i digui el que digui.

Però sembla que si el que cal és improvisar — perquè ningú no parla de dur-se escrit el «ràdio-reportatge», que fóra la solució millor — no hi ha cap escola, per ben muntada que sigui, que pugui dotar a ningú de les condicions naturals que calen per ésser periodista i, el que és més, periodista parlant.

En això, com en tot, hi ha una cosa indefinible que no s'ensenya ni s'aprèn.

RADIO
PHILIPS 15 ptes. al mes 35 CLARION
Telefunken 15 35 CROSLY
ERLA 25 35 PHILCO
RADIOLA 35 35 COLONIAL
Atwater Kent 35 50 FERM
GRAN EXPOSICIÓN ÚNICA EN ESPAÑA
Radio Canaletas 6

GENERAL
MOTORS
RADIO

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio recepció

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 23058

—Hem fet una aposta amb una altra cambra. Quantes vegades ha cridat el senyor, quinze o setze?

(Dublin Opinion)

ANUNCIANTS...!

Una formidable organització completa en publicitat
El mitjà de propagar amb èxit els vostres articles per tota
Catalunya i Illes Balears, és el que us ofereix constantment

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

(Nom i marca registrats)

Les campanyes de propaganda que se'ns confien pel sistema de diapositiu-projecció, són ideades i visionades amb tota pulcritud, **essent** per tant, **llegides** mensualment per **milions d'espectadors**, probables consumidors dels gèneres que s'anuncien

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.º - Tel. 16660

Avda. Menéndez Pelayo, 85, 1.º: MADRID